

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'.-φύλ. 9 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 4 ΤΟΥ ΜΑΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 590

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ 'Ιδα (τέλος).
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΛΙΠΑΑ Τὸ κυνήγι τῆς λεγεῶν.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ Ροδάκη.
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΑ Στὴν Κηφισιά.
ΣΦΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΣΗ Στὸ Σανατόριο.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τὸ μεγάλο παιδί (συνέχεια).
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Δροσοσταλίδες.
ΤΣ. Rösl.
ΝΕΑ ΒΙΑΛΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—
ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΡΟΣΟΣΤΑΛΙΔΕΣ

Α Γ Α Π Η

... 'Tis better to have loved and lost
'Than never to have loved at all.
Tennyson

'Αγάπη που σὲ φέρανε τοῦ Μίσητι χελιδόνια
Γιὰ νὰ μοῦ πλέξεις ἀνθινὰ στεφάνι φωτερό
'Αγάπη που σὲ πρόσμεγα χρόνια—καὶ μὲς στὰ χιόνια
Σὰν ἐντελβίτι; φύτρωσες στὰ πόθου τὸ βουνό!

'Ολα γελοῦν στὸ διάβη σου, ὡς καὶ τὰ ρόδα ἀκόμα
Ποῦ σκάνε τὰ μιουμιουζία τους κι' ἀνοῦνε τοῦς
[ἀνθούς]
'Ολα αὐτὰ πάντα ὑψόθηκαν μακριά, ψηλά ἀπ' τὸ χῶμα
Καὶ περιστέρια πέτουνται σὲ μιλίβους οὐρανοῦς.

'Αγάπη, ἀγάπη πᾶν ἄγνη, παρθενομάννα ἀγάπη,
Γιοφύρια θεμελιώνεις σύ, δημιουργίς ξυπνᾶς,
Καὶ στὸ κονταροχτύπημα τοῦ φτόνου τὸν 'Αγάπη
Σκουλήρι καὶ λισπόρειδο στὸ δρόμο σου πετᾶς.

'Αγάπη, ἀγάπη πάρε με στὰ κρινοδάχτυλά σου,
Σὰ μαργαρίτα βγάλε μου τὰ φύλλα τῆς καρδιάς,
Κράια τὸ μίσχο, κι' ἀπλαστο τὸν πόθο ἀπ' τ' ἀγαμί
[σου]
τ' ἀντίγραφό σου χίρισε, μὲ φύλλα λαμπανιάς.

'Αγάπη, ἀγάπη πάρε με, μ' ἂν ἴσως καὶ σὲ χίσιω
Στὴν 'Ηλιοχώρα, στὸ ναὸν ἢ ὅπου ἄλλοῦ τραβᾶς—
Ξέρε το, κάλλιο πούρθεσ μιά... Ποιὲ δὲ θὰ ξεχάσω
Πὼς τὸ δαυλὸν ἐπύρωσες ὄνειροφαντασιᾶς!

Ζ Ω Η

Τὸ Σήμερα στὸ βράχο τῆς ζωῆς
Σὰν ἀνεροῦσα ἦρθε, χιτίδιψε καὶ πέτ.
Στὸ κῆμα τῆς καινούργιας δρασκυγῆς
Νέος ρυθμὸς, χαμόγελα σκαρπᾶει.

Τὸ Σήμερα τὸ Χιὲς ἀντάμωσε
Καὶ τ' Αὔριο στὸ Σήμερα δὴ γένοι
Κ' ἔτσι κατὰ καὶ τρέχει πάντε ἀπὸ τὸ πο
τ' ἄλογο στῆς ζωῆς τὸ παραδείρι.

ΝΕΡΑΝΤΖΙΕΣ

Νεραντζιές, λειχοφόρες νεροφύεις
Μὲ τὰ κλώνια σὰ γάμου στεφάνια.
Νεραντζιές στὸ γιορτάσι!—'Α ματοῦδες
Θεριστὴ σᾶς λιγάνε δεκαίνια.
Σὰ κλωνίρια τοῦ γάμου σκαρπᾶς
Σὰ μέλισσι τὸν κόθο ἀρωματᾶς—
Νεραντζιές, στὸ βροχὶ μωδμητές
Τὰ κλωνιά σα, σα βροχὶ σὲ καρδίε.

ΠΟΝΟΣ

Στὸν κῆτο τὰ λουλοῦδια εἴπαρε
Μαῖτρο, κι' ἄς εἴπαις λευκὸ τὸ χιόνι.
Μὲς στὴν καρδιά τ' ὀρθοῦσι σόματα
Στὸ θρηγερό τὸ λάλημα τοῦ γαιόνη.

Τὸ δέντρο μᾶς γέφυμαξες ξεῖβησας
Καὶ γέφυρε στὴ γῆς σκαπία σὲ κἀνει—
'Ἔτσι τὸ γέλιο στὴν Ἀθήνη ἀπὸ τρέσας
Κάργες νιφθόβες στὴ νεχάτιν σὲ κἀνει.

ΠΑΙΓΝΙΔΙΣΜΑ

Στὴν 'Αλάσα τὸ χουσαφί
Ἀὲ χουσαίσι ἐγὼ,
Μήδε τὸ γαλάζιο χέριμα
Σ' Ἄστεινὸ οὐρανὸ.

Τὸ γαλάζιο σὲ δυνὸ μίσι
Βεῖμα ἐγὼ γλαυέ,
Τὸ χουσαφί καὶ τὸν ἦλιο
Σὲ μαλλιὰ ξανθά.

Σὲ ματάκια, σὲ μαλλίματα
Πλούτια κι' οὐρανοῦς,
Στὰ δρομάκια τῆς 'Αθήνας
'Ονειρα, καὶ μούς.

Στὰ δρομάκια δυὸ ματάκια
Φέγγουν καὶ περῶν,
Τὰ μαλλάνια ἀχτίδες, ἥλιοι
Σ' ὄνειρο αὐγινό!

ΛΙΝΑ*

... Francesca i tuoi martiri
a lagrimar mi fanno tristo e pio.
Dante

Λίνα « πῶς τὰ μαρτύρια σου, μὲ κίνουν καὶ διακρύβω! »
Ρόδο στὸ βοῦρκο πνίγεσαι. Τὸ σῶμα νὰ ὀρθώσεις
Πύργο ζητᾷς σὲ μιὰ γωνιά. Κι' ὅμως δὲν ξεχωρίζω
Στὸν κόσμο μέσα τῆ γωνιά πὸν ἠλιόλουσμα θὰ δώσεις!

« Βουρλάδες » ἀλήθεια στὴ ζωὴ, κι' ὄχλοι παντοῦ σαπίτες
Περιγελοῦν τὰ δυνατὰ, χροκοροτοῦν τὸν πλοῦτο
Παντοῦ σφυρίζουν ὄνεντες, σκύλοι παντοῦ κοπρίτες,
Νὰ γλύψουν πάντα καρτερόν τοῦ ἄστοῦ τὸ χρυσὸ
[κνοῦτο.

Ζητᾷς τὸ δίκιο. Μὰ κανεῖς, κι' ὁ Νόμος σὲ σερακάζει.
Παρθένα εἶσαι στὴν ψυχὴ κι' ὅμως πόρνη σὲ λένε.
Χτυπᾷς κουδούνισμα ὀρθρινό, κι' ὅμως τὸ οὐρμα σπάζει
Τὸ χέρι, πὸν φίδια, γραμμῆς τῆς ἀτιμιᾶς τὸ καίνε!

Ἡ « casta diva » σὲ γυνᾷ στὸ πρῶτο σου ἀκρογιάλι
Ποῦ τὸ φιλοῦσε ἢ εὐτυχιά καὶ χάιδενέ το ὁ μπότης.
Μὰ τώρα σιγαλιά παντοῦ. Σπασμένο τ' ἀνθογυάλι
Κ' ἐσὺ σφαχτάρι στὸ βωμὸ τῆς πιὸ σκληρῆς ἀπάτης.

Συντρίμμα πιὰ σωριάστηκες σ' Ὀξώπορτα κλεισμένη.
Συνείδηση ὅπου ζήτησες μαῦρο ἓνα χέρι βεῖηκες
Δυὸ χεῖλια λίγια* στὸν παρα δὲν εἶσαι πουλημένη
Κι' ὅμως αὐτὸς σοῦ γύρισε τὴν εὐτυχιά σὲ φρίκες!

Παντοῦ σκληρὰ σὲ κινηγοῦν μάγισσες καὶ Μαινάδες
Πνίχτες ἀγάτης καὶ παιδιοῦ! Κι' ὅμως σὲ ξεχωρίζω
Μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά κοντὰ σ' ἄλλες μαννάδες!...
Λίνα « πῶς τὰ μαρτύρια σου μὲ κίνουν καὶ διακρύβω! »

ΤΑ ΚΟΚΚΙΝΑ ΑΛΟΓΑ

Στὴ Μυρτιώτισσα

Κόκκινα σὰ φωτιά, σὰν αἷμα κόκκινα
Βαρβίτα, ἠλιόφλογα τρέχουνε ἰ' ἄτια,
Ντορηδες ἀπεδίκλωτοι κι' ἀσπέδιστοι
Χιονομᾶνε στοῦ χρυσόκαμπου τὰ πλάτια.

Σὲ βράχον ὁ βαλμᾶς κοιτάζει τ' ἄλογα,
Σουράει χαροῦμενα, παίξει φλογέρα
Καὶ τ' ἄτια φτερωτά, πουλιὰ γοργόδρομα,
Ξεχύνονται σαίτες στὸν ἀγέρα.

* Ἡρωίδα στὸ δράμα « Ὀξώπορτα » τοῦ πατέρα μου
Τὸ τραγοῦδι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ ἔργο μὰ χαρισμένο στὸ
δημιουργό του.

Νυχτώνει* κι' ὁ βαλμᾶς προσέχει τ' ἄλογα
Τὸ βαλμαριὸ προσμένει νὰ γυρίσει
Μὰ τίς τριχίτες καὶ τὴ φλογέρα ἀπόρφανη
Κοιτάζει, καὶ τὸ δάκρυ στάζει βρῦση.

Κλέφτης ἀλογοσοῦρης πήρε τ' ἄλογα,
Κι' ὁ κάμπος τώρα βάλτος καὶ βουρκάδι.
Δὲν κυματίζει ὁ πόθος. Τὸ χρυσόσταχο
Φίδι ὀρθωμένο στὸ πηχτὸ σκοτάδι!...

ΓΡΑΜΜΑΤΑΚΙ

Ἦρθες ὦ γραμματάκι!... Μὲς στὴ σκοτεινιά
Σὰν περιστέρι σ' ἔστειλε μιὰ κόρη,
Ὦ! γραμματάκι, πόνου ζουγραφιά
Σὰν τῆς ἀγάτης τὸ θλιμμένο θῶρι.

Ὦ! γραμματάκι, ἀπάνειη ἀμμουδιά,
Μὲ δίχως ξεροφύκια οὐδὲ κοχύλια,
Πόσα—λιγόγραφη, συγκρατητά—
Δὲ μοῦ τες μὲ τὰ σφαλιχτά σου χεῖλια!

Μοῦ μίλησες γιὰ πόνους πὸν ζυπνᾷ
Στὰ δειλινὰ ἢ καμπάνια σὰ σημοίνει,
Κι' ἀκόμα γιὰ τὴ Μοῖρα π' ἀγροπνᾷ
Στὴ στράτα μὲ ματιὰν ὀρθανοιγμένη.

Μοῦ τες—κι' ἄς μὴν τὸ βεῖηκα ἐγὼ γραφτὸ—
Πῶς θ' ἀνοιχτεῖ ρουδιὸ τὸ χαροκόπι
Καὶ πὸς τὸ Χτέζ, σὰ νῆρα ἀπορρηχτὸ
Σάπιο σὲ μαῦρο θά'ναι θρασοτόπι.

Ὦ! γραμματάκι πάντα σὲ θωρῶ
Μὲ τὴ γραφὴ σὰν κῆμα ταζαγμένη
Κι' ἀδιάκοπα ρουφῶ δροσιᾶς νερὸ
στὴ βρῦση σου, κι' ἄς εἶναι στερεμένη.

Π Ο Θ Ο Σ

Θέλω τ' ἀψηλὸν νάνεβῶ...
Κρυστάλλης

Ἄχ! τί ψηλά, μὰ τί ψηλά τοῦ βαίνει ὁ σταυραειὸς!...
Σὰν ἀερόπλανο πετᾶ, σκίζει μ' ὀρμητ' ἀγέρι,
Πέρα ἀπ' τὸν Πίνδο χάνεται καὶ σβύνεται ὁ ἀγὸς
Καὶ φεύγει, τρέχει τὸ πουλιὸ νὰ σμίξει κάποιον ἀστέρι.

Παίει τὸ πουλιὸ. Μονάχος πιὰ, στὴ μαύρη ἀγκαλιά
τῆς νύχτας. Μόνος στὴ Μονή, χωρὶς κανένα φίλο,
Μόνος στὰ βράχια τὰ σπητὰ, σιὰ στέρφα ἀσκηταριά,
Σὰ βάρκα μὲς στὸ πέλαγο κι' ὡσὰν χιμμένο φύλλο.

Μόνος. Φυρτίζει ὁ λογισμὸς, ἀκροπετᾶ, ψηλά,
Πέρα ἀπ' τὸν Πίνδο χάνεται, τὸν Ὀλυμπο διαβαίνει,
Μὰ ξάφνου, νά, σι' Ἀπόδειπνο, γροικιέται ἢ
[ψαλμοῦδιᾷ
Συρτή, σβυστή σὰ νεκρικὴ—στὰ τάρταρα μὲ σέρνει.

Δὲν εἶμαι πιά στὸν Ὀλυμπο. Στὰ κάρταρα γυρνῶ
Πνίγουμαι μὲς στὰ κύματα, στ' ἀνθρώπινα τὰ πάθη
Κι' ὅμως στ' ἀψήλωμα ζητῶ πάντοτε ν' ἀνεβῶ
Νὰ νοιώσω γύρω στίς βραγιές ρόδα καὶ ὄχι ἀγκάδι.

Τοῦ κάκου! Μόνος δὲν μπορῶ. Ἄετέ, δός μου φτερά,
Γύρνα, ποθῶ σε, πάρε με, στὸν Πίνδο ἀνέβασέ με,
Στὸν Ὀλυμπο, καὶ πὸς ψηλά—μόνο γιὰ μιὰ νυχτιά
Κ' ὕστερα σὲ βουρκώτοιο ψοφῆμι πέτυξέ με.

Μετέφρα
Μονή Μεταμόρφωσης
Σ. β. 1912.

ΣΤ' ΑἴΓΝΑΝΤΕΜΑ ΤΟΥ ΜΟΙΡΑΙΟΥ

Στὸ *Λίοντα Κουκούλα*

Καμπάνα δειλιὴ στὸ μεσημέρι
τῆς ἕψης κοινοτάλιτρε. Σημάδι
πὸς σβύνει, χάνεται τὸ χαράμερι
Καὶ πὸς θέν' ἀπλωθεὶ θολὸ τὸ βράδυ.
Ξαφνιαστήτην ὁ κόσμος! Ποιὸς χτυποῦσε
Καταμυσημέρα τὸν ἦχο τοῦ θανάτου;
Ποιὸ ζωτικὸ παιγνίδισμα ἀρχινοῦσε
Στῆ νεκρωμένη πόλιν ἐδῶ κάτου;
Κανένας δὲν ἀπάντησε. Καὶ τρώμος,
Ἄνατοργίλα χειμωνιάτικη κι' ἀντάρα,
Μυθρὸ σφοῦνι, κουρνιαχτός; . . . Κι' ὁ δρόμος
τατήθηκε. . . Καὶ πῆγαν μὲ λαχάρια
Γέροι, παιδιὰ στὰ μνήματα, στοὺς τάφους
Μονάχοι νὰ θαρτοῦνε. Κι' ὅμως πέρα
Σὰ δρασελοῦσαν τοὺς γαρσινοῦς, τοὺς τράφους
τὰ βρῆσανε κάτ' ἴσως καινούργια μέρα!

ΚΛΑΙΟΥΣΕΣ

Στὸ *Ἠγγ Γρόφη*

Οἱ κλαίουσες θλιμμένες καὶ κλωνόγυρες
Στενάζουνε στὸ πάγω ὡς πόνοι. Πέρα
Μὲ δυνατὴ προσπάθεια τὰ κλώνια τους
Νὰ ὀρθώσουνε ζητάνε στὸν ἀέρα.
Κι' ὅμως—ἄλλοι! στὴ γῆ πάντα οἱ θλιβόμενες
Ἵσαν μαννάδες, λές, γυριές, κοιτᾶνε
Τάλλα ρόδα πὸς χλωμά, λιγύσανε
Καὶ γοερά, θρηγὰ μοιρολογίανε.
Τ' ἄνθια στὰ κλώνια ὡς νεκροστόλια ὑφαίνουνε
Σὲ μαντισμένον ἀργαλεῖο τὰ δέντρα.
—Μὲς στὴν ψυχὴ μου κι' οἱ χαρές ὡς κλαίουσες
Τοῦ κάκου καρτεροῦνε τὴ βουκέντρα
Τοῦ δειρολάτη πόθου, νὰ στηλώσουνε
Τὰ βλαῖμένα κλώνια σὲ Χιμαίρα.—
Τοῦ κάκου! περιμένουνε κι' οἱ κλαίουσες
Γέλοῦσα γόρθει ἢ ποιοῦτ' ἄρα μέρα!

Κηφισιά

17 Ἀπρίλη 1916

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΟΥ

Πόνος, χαρά, καμὸς δὲν ξέρω ἢ τί
μοῦ φέρνει τὸ τραγοῦδι σὰν ποτάμι,
Μονάχο του σ' ἀπρόσμενη στιγμή
Λάλει σὲ μαγικὸ γλυκὸ καλάμι.

Μὲς στὴν καρδιά μου παίζει μιὰ ξανθιά
Τὸ μαγικὸ, Αἰολικὸ καλάμι,
Πόνος, χαρά, τραγοῦδι, φαντασιά
Μὲ φέρνει πάντα σὲ ρυθμοῦ ποτάμι.

Κάλλες, νεράνθια, νούφαρα, παντοῦ
Στ' ἀνήσυχο ποτάμι πλένε,
Λεμένοι οἱ πόθοι στὰ πλεμάτια ἑνὸς καμιοῦ
Πότε γελάνε πότε πάλι κλαίνε.

Μὲς στὴν καρδιά μου θρηγος, φῶς, χαρά.
—Τὸ Αἰολικὸ καλάμι δὲ σωπαίνει!—
Γκιόνης θρηγεῖ, πουλιὰ νυχτερινὰ
Κι' ὅμως κι' ἀηδόνι σὲ ρυθμὸ μὲ φέρνει.

Ἵ! πάντα ἀσώπαστα κι' ὁ πόνος ἄ; λαλεῖ
Μὲς στὴν καρδιά, σὲ μαγικὸ καλάμι,
Ἵ; ποῦ νάρθει δροσάτη ἢ χαραυγή,
Στοῦ τραγοῦδιου τ' ἀνήσυχο ποτάμι,

Νὰ ρίξει τίς ἀχτίδες της, παντοῦ,
Νὰ γαληνέψει ὅσα τώρα κλαίνε
Νὰ λύσει τὰ πλεμάτια τοῦ καμιοῦ
Κι' ὅλα τὰ πάντα σὲ χαρὰ νὰ πλένε.

Πόνος, χαρά, καμὸς, δὲν ξέρω ἢ τί
Μοῦ φέρνει τὸ τραγοῦδι σὰν ποτάμι,
Μονάχο του σ' ἀπρόσμενη στιγμή
Λάλει σὲ μαγικὸ, γλυκὸ καλάμι!

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΗΣ ΛΙΓΕΡΗΣ

Ποῦ πᾶς, Δροσοῦλα, μοναχὴ στὰ Κυριακάτικα σου;
—Γυρῶ νὰπ' τὴν ἐκκλησιά σου' ἀμπέλι μου πηγρίνο
νὰ κόψω ραζακὶ κρουστό καὶ τραγανὸ ἀητονόχι.
—Κι' αὐτοῦ ποῦ πᾶς δὲ σκιάξῃσαι τοὺς κλέφτες μὴ σοῦ
κλέψουν
τὴν κεντιομένη τὴν ποδιά καὶ τὰ χρυσὰ φλουριά σου;
—Θὰ μπήξω μιὰ φιλή φωνὴ θὰ τρέξουν οἱ δραγάτες.
—Ἄμ τοῦ φιλιού δὲ σκιάξῃσαι, μωρ' λιγερή, τὸν κλέφτη;
—Χρυσὸ πουλι εἶναι τὸ φιλί, φτερά κάνει καὶ πάει.
—Δὲν τρέμεις μήνα κυνηγὸς σὺ διάβα σου σοῦ στήσει
καμαρωτὴ μου πέροδικα, τὰ χρυσοξέβεργά του;
—Ἄν εἶναι ἀσίκης σὰν τ' ἐσέ, λεβέντης σὰν ἐσένα,
χαλάλι του νὴ πέροδικα μὲ τὰ χρυσὰ πλουμίδια.—
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κι' ἕνα πουλάκι κράζει
μέσα στὸν κάμπο ἀπὸ κλαρί: ποῦ πᾶς καλέ, τὴν κόρη;
κι' ὁ νιὸς ἀπολοήθηκε.—Τὴν ἔχω κερδισμένη.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΡΟΔΟΠΗ

1. —

Δημιουργοί στο λαϊκό θρόλο... ο λαός το θέμα δίνει απλά διηγούμενο. Ένα παρμύθι τραγουδημένο σύμφωνα με τη στενή ζωή του χωριού, με τις στενές ψυχές που τη ζούν και την αισιότατα με και με τα φτερά που σαλεύουν μέσα τους. Σε κάθε Έβναι πνιγμένο γιατί δεν του δόθηκε ευκαιρία να ξετυλιχτεί, χωρίς καν να το ξέρει, υπάρχει μια όρμη δύναμη σε κάποιο Έβναικό. Πάντοτε το ίδιο. Ο πολιτισμός είναι σκεδόν μόνο η δλοένα βελτιωμένη και πιο ξελεπτιωμένη, Νύωση της άοριστης Νουσταλγίας ή δυνάμωση των μέσων προς το Έβναικό να ανερωδύμε, που όμως σύχρονα με μας υψώνεται, κλώνια άφραστο. Και στον άνεκμεταλλετο δόστεια θησαυρό των δσων 'Ανάλυση και Πλάση σύμφωνα με την Τέχνη δεν ξέρουν, ούτε φαντάζονται, που μόνον όρμηφρυτα τραγουδούν, άκούμε κάποτε το ύποσυνείδητο ένστιχτο να βροίσει τόνους όχι βέδκια «άρμονίας» άλλ' άληθινής ποιητικής συγκίνησης, στίχους όριστικής και τελειωτικής έκφρασης, εσωτερής πνοής δυνάμωμένης άκόμα περισσότερο από την άδιάκοπη επικοινωνία με τη μεγάλη Φύση. Όσο κι' αν ποτέ δεν το καταλάβουν—τά βουνα που όνειρεύονται, οι ποταμοί που τρέχουν βιαστικά στην πλατιά άγκυλιά του χαμού τους φιλώντας τα δέντρα που σκύβουνε στις όχτες τους, τα λουλούδια που όλάνθισσα εδωδιάζουν για να μαρτυρουν, και τα σύννεφα, τα όμορφα παράδοξα σύννεφα που ζωές σ' απήγγιζες όνειρων μας στον ουρανό πλέκουν,—ή μεγάλη Φύση, την Πνοή του Σύμπαντος δίνει στις άπλοϊκές ψυχές τους. Μέσα τους υπάρχουν και λαυθάνουσε; θύμησε; άρχαίο μεγαλόπρεπου κόσμου... και πέρα απ' ότι βλέπουνε, κάτι ώραίο άγνυτεύουν τα μάτια τους με το συχνά άνέκφραστο βλέμμα. Αυτό το Κάτι, τον εσωτερο Λόγο, έντικικά σκύβοντας στο λαϊκό Τραγούδι, θα νιώσει ο μαρμωμένος Ποιητής και ξεχωρίζοντας τον τόνο που το περισσότερο συγκινεί τη δική του διαθεση στα φτερά θα δώσει την όρμη που άπαιτεί ή ημερινή μας αισθητική και διανοητικότητα.

Το τραγούδι του Μυριακού και του Βασιλιά θέμα χτυπητά δραματικό κλειναι με την άγωνία στο στοιχείμα, με την άγρια διαμάχη. Ένα θέμα όχι συμβολικό ή φιλοσοφικό,—άνοφέλευτα ένα Σκοπό θα άναζητούσαμε, μια Ήθική στην άνωτερη σημασία της λέξης,—άλλά μοναδικά δυνατά με το μεγαλειό της κινήσης του. Ο άγνωστος Αωράρης του χωριού δεν είπε εκείνο που από κάποιο πλάμδ στο Τραγούδι μπορούμε ίσως να υποθέσουμε ότι μάντεψε. Γιατί; Ποιός ξέρει! Ηθικό δλοφάνερα να μην το κατάλαβε, πιθανό να μην είφερε να παί το δύσκολο, ξελεπτιωμένο αίστημα, έπωδίζοτε ελληδρητικά σώπασε μπροστά στο μυστήριο της Γυναικείας Ψυχής. Ο Πορωτής αυτό έχει συλλάσει πλέκας

«σε πρόβους και λαχάρας Τραγωδία
«τ' άγριο λουλούδι που άνθισε τραγούδι
«στου λαού μου τη γλώσσα και τη Μούσα»

Ό,τι άναζήτησε στο λαό είναι το άπλο θέμα για να δημιουργήσει ένα γυναικείο χαρακτήρα πολύπλοκο, όρμητικό, γεμάτο περιφάνεια όλο και σκληρότη, και που νικείται από τον ίδιο τον έαυτό της. Ένα μεγάλο χαρακτήρα. Τοποθετώντας τον σε περιγυρο άρχαίο που δίνει την προοπτική του έξω από

τόπο και χρόνο—«είναι ή έποχή που άρχισε ο Άνθρωπος να κλονίζει το θρόνο των Όλυμπίων και να θεσποεί τον έαυτό του» ελεύτερος είναι για την δλοτελα ψυχική εξέλιξη. Μια Γυναίκα...—μένει βαθιά Έλληγίδα, έχει κάτι το πολύ πλαστικό κ' ήλιοφωτισμένο ο χαρακτήρας της—και συγκινεί πλατιά το δράμα της γιατί ίδιο με το Σκοπό της άρχαίας Τραγωδίας είναι γενικά άληθινό.

Κ' ίσως μόνο υπερβολικά να την ξεχώρισε, δλη τη μελέτη κι' όλη τη φροντίδα σ' αυτή να χάρισε. Στα δράματα δημιουργίας ενός χαρακτήρα άσυζήτητα πρέπει το πρώτο πρόσωπο πολύ να εξέγει; αλλά το άνώφομα μερικών άλλων σε ιδιαιτερο κι' αυτών χαρακτηρισμό περισσότερο Άρμονία δίνει στην δλοτη. Ο Πορωτής όλα τ' άλλα πρόσωπα τάχει μόνο σκιαγραφήσει. Έχουν ένα Έγώ αλλά που άναγκάζομασε πολύ περισσότερο να μαντέψομαε παρ' ότι άληθινά μας το δειχγει. Ίσως και γιατί πάρα πολύ χτυπητά τα ζωγραφίζει σε με πρωτόπειρη Τέχνη, μονοκομματα έτοιμα άμέτως από την άρχή, χωρίς εσωψυχη εξέλιξη, κχιμιά σκεδόν πάλι. Άόριστα από το πολύ το Φώς. Και δε συγκρατεί τουλάχιστον ως το Τέλος άνωτερη τη Ροδόπη... Μετά το Τρίτο Μέρος πέφτει χάνεται κι' αυτή στη Μετριότητα.

Η Ροδόπη είναι έργο πολύ Καλό. Αξίζει και πρέπει να μελετηθεί γιατί μέσα της άκούεται έπως μόνο σε πολύ λίγα δυστυχώς άκόμα νεοελληγικά δράματα ή προήχηση του Θριάμβου, του Ποιητή που κι' αν άργησει θα έρθει, μοιραία πρέπει να έρθει, του Ποιητή Δημιουργού που άγκυλιάζοντας την έλληγική ψυχή άνωψωμένη από την Πρόοδο του Έθνους Πολιτισμού, άγκυλιάζοντας τους νόμους του ώραίου Θεάτρου, βιασισμένου πάντα στο άρχαίο, θα πλάσει τη Νεοελληγική Τραγωδία. Είναι έργο καλό αλλά με κάποια άρρυθμία. Η όλη πνοή—δεν το έφερε στο ύφος της Σύλληψης. Δεν κίστενόμεματε άδιάκοπα το κινάρεμο εκείνο αίστημα μέθης που μας χιρίζουν οι ξεχωριστές άνάγνωσε σφιχτά συντονίζοντας το Έγώ μας με' ένα κόσμο φανταστικό, τόσο σφιχτά που αναπολώντας σε ώρες μοναδικές σελίδες που έτσι άναπήσαμε δεν ξέρομα τί τόσο επίμονα μας γοητεύει, αν είναι ή Έμπνευση του Ποιητή ή ή ζωή που μέσα της ύφανε ή δική μας ή ψυχή.

Υπάρχει κάποιο Άσυμπλήρωτο που άσυγκριτα ώραίοποιεί, το Άσυμπλήρωτο του επίτηδες άόριστου που το επίζητεί τόσο ή Νωτερη Φιλολογία, το Άσυμπλήρωτο του Άφραστου. Ο Πορωτής δεν κατόρθωσε να γράψει ό τι ίσως θα ήθελε. Άψυχολόγητο δεν είναι το τέλος, δεν έχει τίποτε που άπότικο να φαίνεται, αλλά του λείπει ή πνοή, δεν είναι τραγικά σωστό. Η τραγωδία πολύ πιο πέρα από την πραγματικότητα της Ζωής άπαιτεί τη δική της Ζωή. Κάτι σφιχτοδεμένο, μια μεγάλη ένότη. Και δυστυχώς όχι μόνο στο τέλος, από την άρχή συχνά κινάρεται σε επανάληψες, βχερέτες περιττολογίες, ήθικές και φιλοσοφικές παρατήρησε, ψυχολογικούς στοιχαομούς όμορφους και σωστούς; σκεδόν όλους, αλλά χωρίς ξεχωριστή λυρική πνοή ή πρωτοτυπία πάντα, ώστε άπαραίτητα να μη φαίνονται κάποτε παραγεμισματα.

Η γλώσσα της Ροδόπης, μια γλώσσα με όση πρέπει τραχύτη, ήρωική, μεγαλόπρεπα τραγουδεί μια Άρμονία πολύ εσωτερική, πολύ πλούσια, πολύ δυνατή. Άλλωστε είναι περιττή κάθε έπιμονή για την όμορφιά της περισσότερο από έναν άπλο λόγο. Ο Πορωτής γνωστό; κι' από τις λογοτεχνικές του μετά-

φραζες κατέχει μια από τις πιο τέλειες μορφές της δημοτικής. Κάποτε μόνο θάπρεπε να λείπουν μερικές φράσεις, μερικές λέξεις... Ίσως να είναι πολύ ατομικό το διάλεγμα, δεν αποδειχεται με καμιά συζήτηση, κι' όμως βασίζεται σε γενική αλήθεια, το υπαγορεύει ένα συναισθηματικό αντιπονητικό μερικών λέξεων, λέξεων που είναι αδύνατο να αντηχήσουν ποτέ ωραία σε έργο φιλολογικό. «Αμὲ πῶς; Καλέ, ἄς εἶναι καλά, χαθείτε, νὰ μὴ σᾶς δῶ μπροστά μου, χωρατό, κέφι, παίρνω στὸ λαϊμὸ μου, τετραπέρατη, στοὺ λουτροὺ τὰ κορὰ!! κ.τ.λ.» ὁ Στίχος του

«λ'αὐτός, σκληρός, σὺν κρίκο ἀπὸ διαμάντι»

ζωή πολύ έχει στον πλούσιο Ρυθμό του. Για τοῦ ευντεκασύλλαδου που είναι ὁ λιγότερο μελωδικός στίχος κι' ὁ λιγότερο μονότονος, συχνὰ ἐξκαλουθώντας τον στην ἄλλη γραμμὴ, κι' ἀφίνοντας τὴ Ρίμα τὴν ἀνυπόφορη στὸ θέατρο, κατέρωσε νὰ τονίσει μιὰ γοητευτικὰ δυνατὴ μουσική.

Ἡ Ροδόπη είναι τραγωδία λυρική. Ὁ λυρισμός της ὅμως δὲν είναι οὔτε μιὰ στιγμή αίσταντικός, ρομαντικός, ποτὲ δὲν ἐκπλώνεται· ποτὲ δὲ γίνεται ἐξωτερικός, ἔτσι καὶ στὴν πολὺ καλὴ σημασία τῆς ἔννοιας. Είναι συγγραπτικὸς ἐσώψυχος, πολὺ δραματικός. Ἀντηχεῖ σὺν ἀπὸ κάποια βάθια, σὰ νὰ μὴν ἐκφράζει κι' ὄλο τὸν πλοῦτο τῆς ψυχῆς, ἀφίνοντας τὴν ψυχὴν ποὺ τὸν ἀκούει σὲ συντονισμό νὰ συμπληρώνει. Κι' ἴσως νὰ εἶναι αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τις μεγαλύτερες ἀξίες τοῦ Ἔργου. Λυρικός καὶ στὸ διάλογο καὶ στὴς περιγραφές. Πολλοὶ δραματικοὶ τίς ὑποσημειώτες βιαστικά κι' ἀδιάφορα τίς γράφουν, μὲ τὴν πρόφαση πὼς δὲν ἀκούονται ἀπὸ τὴ Σκηνή. Κάτι χαλνοὺν, καὶ θαθὰ πηγώνουν ἐκείνους ποὺ μὲ διάθεση ἐντατικὰ σκώδουν στὸ Ἔργο, σὺν ὁλότῃ τ' ἀγκαλιάζου, καὶ δὲν μποροῦν νὰ νιώσουν πὼς ὁ Ποιητὴς δὲν τ' ἀγάπησε τόσο ὥστε ὁλόκληρο σύμφωνα νὰ τὸ γράψει. Ὁ Ποριώτης μὲ τὴν ἴδια ποιητικὴ πνοή, μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη, κάθε γραμμὴ χαράζει. Ἴσως μόνο ξεζητημένα ν' ἀντηχεῖ τελευταία τὸ «Ἀράζει στὸ Τέλος ἡ Τραγωδία ποὺ ἔγραψε ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης» ἀλλὰ κι' αὐτὸ δίνει τὴν ἐντύπωση τῆς ἐξκαλουθῆς τῆς Ζωῆς καὶ μετὰ τὸ Δράμα της.

Δὲν ἀλλάζει τὴ σκηνοθεσία, ἀλλάζει μόνο τὴν ὄρα, ἢ μάλλον τὴν κόβει γιατί τὸ δράμα παίζετο ὄλο σὲ δώδεκα ὥρες ἀπὸ τὸ Βασίλειμα τοῦ Ἡλίου ὡς τὴν Ἀνατολή... Μιὰ φεγγαροφώτιστη νύχτα... Τὴν κόβει χωρίζοντας τὰ ἐπεισόδια μὲ κλείσιμο Ἀδελφίας. Τὸ ξελεπτισμένο, ἐρεθισμένο ἀπὸ μιὰ ἀδιάκοπη ἐργασία νεώτερο μυαλό δὲν μπορεῖ γιὰ πολλὴ ὄρα στὸ ἴδιο νὰ προσηλώνεται. Δὲν ἀντέχει νὰ ἀκούσει μιὰ τραγωδία ἀρχαία χωρὶς διακοπή. Ἀδίσταχτα βραχὰ καὶ μονότονη τοῦ φαίνεται καὶ θαμάζει πὼς εἶταν δυνατὸ στοὺς ἀρχαίους νὰ προσέχουν τὴν ἴδια μέρα σὲ τέσσερες κατὰ σειρά, μὲ τὴν ἴδια ἐνταση, τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό. Σκεδὸν δὲν μπορεῖ νὰ τὸ νιώσει. Ἴσως νὰ βοηθοῦσε καὶ τὸ περίγυρο, ἢ πλατιὰ Φύση, ὁ ἀνοιχτός ἀέρας, ὁ Ἥλιος καὶ γενικὰ ἕλες οἱ ἄλλες συνθήκες, ἀσύγκριτα πρὸς ἀναπαυμένη πλάθοντας τὴν διάθεση. Ὅπωςδήποτε καὶ ἐκδήλωση ἀνταποκρίνεται σκεδὸν πάντα σὲ μιὰ ἐσώψυχη αἰτία. Τὸ διάλεγμα καὶ χωρὶς τὴν Ἐλευθερία ποὺ ἐπιτρέπει στὸ Συγγραφέα, τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὴ σημερινὴ ἀπαίτηση, εἶναι ἀνάγκη τοῦ Θεατῆ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΔΙΚΗΣ ΘΡΥΓΑΟΣ

ΣΤΟ ΣΑΝΑΤΟΡΙΟ

ΣΤΗ ΦΑΝΗ ΠΕΡΟΓΛΟΥ

Ἀναστηκωμένη στὸ κρεβάτι της ἡ ἄρρωστη μὲ τὸ κεφάλι γερμένο στὸ προσκέφαλο ποὺ ἔχει γιὰ νὰ στηρίζεται, κοιτάζει ἔξω στὸ παράθυρο. Τὸ στήθος της ἀνασηκώνεται κάθε λίγο ἀπὸ τὴ δύσπνοια καὶ στὸ πρόσωπό της τὸ μαυροκίτρινο δὺς μεγάλων γαλιανὰ μάτια, πεταγμένα πρὸς τὰ ὄξω ἀπὸ τὴν ἀδυναμία, δίνουν μιὰν ἀπροσδιόριστη ἐκφραση λύπης ἢ ἀφιρημάδας.

Εἶναι βράδι, κοντεῖε ἡ ὄρα τοῦ φαγητοῦ στὸ Σανατόριο μιὰ ξεχωριστὴ κίνησις ἀκούγεται, οἱ ἄρρωστοι πηγαινουνε στὸ σαλόνι ὡς ποὺ νὰ χτυπήσει τὸ κουδούνι ποὺ θὰ τοὺς κλεῖ στὴν τράπεζα, καὶ στὴν εἴσοδο ἀστετεύουνται, γελᾶνε. Οἱ φωνές τους συγχισμένες καὶ ἀπόμακρες, φτάνουνε ὡς τὸ δωμάτιο τῆς ἄρρωστης καὶ ὁ μορφατμός τοῦ προσώπου της, κάθε φορὰ ποὺ τίς ἀκούει, δείχνει πόση, συγγνώμη φέρνουνε στὴν ψυχὴ της. Ἄ, τὸ ξέρεις, κανεὶς ἀπ' αὐτούς, ἴσως κανεὶς, δὲν τὴ συλλογίζεται βραθεῖα, μπορεῖ ἕνας δὺς νὰ τὴ θυμῶνται, μὰ κι' αὐτοὶ δὲν ἔχουνε μέσθ τους λύπη τόσο δυνατὴ, ποὺ νὰ τοὺς ἐμποδίξῃ νὰ γελᾶνε καὶ νὰ σφυρίζουνε εὐθυμοὺς σιωποῦς. Μιὰ γυναίκα διαπεραστικὴ φωνὴ ξεχωρίζει μὲς στὴς ἄλλες, εἶναι τῆς ξυνηθῆς κοπελοῦλας, τῆς ψυλλογιῆς καὶ εὐθυμῆς πάντα, ποὺ καὶ τώρα ἔδωκε τὸ ξερωγνὸ τῆς χαρᾶς, τῆς ἀλλοῆς καὶ παιδιὰτικῆς. Ἦνα δυνατὸ ἀντρίκιο χαχανητὸ τὴν ἀκολουθεῖ καὶ ἀστίζει λίγα δευτερόλεπτα ἔπειτα ἀκούγονται ἄλλες φωνές, πολλές μαζί, σὰ νὰ θέλουνε νὰ μιλήσουνε δυο-τρεις καὶ νὰ μὴν τὸ κατορθώνουνε, μὰ ἡ δυνατώτερη ἀπ' ὅλες, μιὰ γνώριμὴ τῆς ἀντρίκια φωνή, νικάει τίς ἄλλες καὶ φτάνει πρὸς καθρὴ ὡς τ' αὐτὰ τῆς ἄρ-

ρωστης. Σιγά-σιγά ὁ θόρυβος γίνεται λιγώτερος, οἱ ἄρρωστοι θὰ πήγανε στὸ σαλόνι. Τοῦς φωνάζεται μιὰ ζεμένους ὅλους, σὲ μικροὺς ἔμιλους, ἄλλους νὰ παίξουνε σκάκι, τὰ κορίτσια πεταχτὰ κ' ἐδῶνιχτα νὰ μιλάνε γιὰ τὰ φορέματά τους, καὶ κάπου-κάπου νὰ εἰς ρωνεύουνται κανέναν ἐπειδὴ ἔχει ἀπικημὰ τὴ χωρίστρα του ἀπόψε ἢ ν' ἀστετεύουνται μὲ τοὺς πρὸς εὐθυμοὺς νέους. Τὸ χειμῶνα εἶταν κι' αὐτὴ στὸ πόδι ἔτσι καὶ τότε μιζούσαντ' ἀπὸ βράδι καὶ μιλοῦσαν. κακολογοῦσαν πολλές φορὲς ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Αὐτὴ εἶταν πάντα σιωπηλὴ, γελούσε κάποτε μὲ τ' ἀστεῖά τους, μ' ἀμέσως οἱ σκέψεις της, ἀπειλητικὰς τὴν ἐννιγαν, βυθίζοντάς τὴν στὸν πόνο της· ἄχ! αἰστανότανε τότε πὼς δὲ θὰ εἶταν πολὺν καιρὸ σηκωμένη, πὼς γλήγορα θάπαφτε στὸ κρεβάτι γιὰ νὰ μὴν ξανασηκωθεῖ πιά. Κ' ἔτσι ἔγινε ἕνα βράδι, στὸ φαγητὸ ἀπάνω, ἕνας δυνατὸς βήχας τὴν ἐπίασε· πήγε στὸ δωμάτιό της κι' ἄρχισε νὰ φτύνει αἷμα, αἷμα ἀκράτητο

Βικτωρία.» θέλει νά φωνάξει, μὰ ἡ φωνή της σταμάταει στὸ λάρυγγα ἀπ' τὸν τρόμο. Καὶ ἄλλοι ἀκόμα ἔρχονται, ὀλόκληρη οἰκογένεια· μὰ τί γυρεύουνε ἐπὶ τέλους στὸ δωμάτιό της; Φέρανε καὶ τὰ μπαούλα τους καὶ ἔλα τους τὰ πράγματα. «Φύγετε ἀπ' ἐδῶ. Εἶναι Σανατόριο κι' ἐγὼ εἶμαι φθισικὴ· θέλετε νὰ κολλήσετε καὶ νὰ πάθετε καὶ σεῖς τὰ ἴδια;» τοὺς φωνάζει μὲ φωνὴ διακοπτόμενη ἀπ' τὸν τρόμο, μὰ αὐτοὶ ἀδιάφοροι, σὰ νὰ μὴ ἄκουσαν τίποτα, δὲν παύουνε νὰ λύνουνε τὰ μπαούλα τους, τίς βαλίτσες γιὰ νὰ μείνουνε ἐκεῖ.

Βήματα ἀκούγονται ἀπέξω, μοιάζουνε μ' ἀντρίκια· θάναι ὁ Νίκος ὁ ἄρρωστος ποὺ μένει στὸ ἀντικρυνὸ δωμάτιο. Ἄν τοῦ φωνάξει, τὸ ξέρει πὼς θάρθει· εἶναι κελὸς καὶ δὲ θὰ φοβηθεῖ τὸ χαρτὶ τὸ τοιχοκολλημένο στὴν πόρτα ποὺ ἔχει τὴν ὑπογραφή «ἐκ τῆς Διευθύνσεως». — «Νίκο, Νίκο!» φώναξε μὲ ὄλη τὴ δύναμη τῶν βλαμμένων πλεμονιῶν της. — «Νίκο!» Κι' αὐτὴ

τὸ ξέρει πὼς δὲ ζητάει ἄλλο παρα νὰ παρηγορηθεῖ τὴ φτωχὴ της καρδιά, τὴ συντριμμένη καὶ φοβισμένη ἀπ' τὴν ἰδέα τοῦ θανάτου, τῆς λέει ἀκόμα πὼς τὴν περιμένουνε μὲ ἀνυπομονησία ἔλοι νὰ σηκωθεί, πὼς καθεμέρα ρωτᾶνε γι' αὐτὴ καὶ χαίρουνται ποὺ μαθαίνουνε πὼς αὐτὲς τίς μέρες πάει καλύτερα. Ἡ ἄρρωστη χαμογελάει πάλι, μὰ ὄχι πικρὰ αὐτὴ τὴ φορά· δὲ θέλει νὰ λυπήσει τὴ φίλη της καὶ κάνει πὼς τὰ πιστεύει· αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ἀνταμοιβὴ τῆς καλοσύνης της.

Ἡ νοσοκόμα μπαίνει : Ἄρκετὰ κάθησες, Νίνα· ἔλα γιατί τὴν ἀναγκάζεις νὰ μιλάει καὶ τῆς ἔρχεται περισσότερη δύσπνοια». Ἡ Νίνα σηκώνεται, τῆς δίνει ἓνα φιλὶ στὸ μάγουλο καὶ φεύγει. Δάκρυα ἔρχονται πάλι στὰ μάτια τῆς ἄρρωστης· ἄχ! νὰ μπορούσε νὰ τὴν ξαναἰδεῖ πρὶν νὰ πεθάνει! γιατί τὸ ξέρει, τὸ καταλαβαίνει· θὰ πεθάνει, δὲν μπορεῖ, εἶναι ἀδύνατο νὰ ζήσει· λίγες μέρες ἐκόμῃ θὰ δεῖ τὸν ἥλιο, τὰ ἔλατα

πού τὴν ἔρριξε στὸ κρεβάτι. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ νοσοκόμα τῆς εἶπε πῶς κόλλησαν ἓνα χαρτί στὴν πόρτα τῆς μὲ τὴν ὑπογραφή «ἐκ τῆς Διευθύνσεως», πού ἀπαγόρευε στοὺς ἀρρώστους τὴν εἴσοδο στὸ δωμάτιό τῆς. «Νὰ μὴ δεχτεῖς κανένα, τῆς εἶπε, γιατί θὰ φωνάζει ὁ γιατρός». Καὶ ἀπὸ τότε δὲν εἶδε κανένα πιά, παρὰ τὴ νοσοκόμα πού μπκινόβγαине γιὰ νὰ τὴν περιποιῆται καὶ τοὺς γιατροὺς, πού συχνὰ πηγαينوέρχουνταν γιὰ νὰ τῆς πιάσουνε τὸ σφυγμό, νὰ τῆς κάνουνε ἐνέσεις, νὰ τῆς δώσουνε φάρμακο γιὰ τὸν πυρετό. Μιά φορά μόνο ἡ ξκνηθὴ κοιελούδα πεταχτήπεταχτή μπῆκε κρυφὰ καὶ τὴ φίλησε στὸ μέτωπο, μὰ βλέποντας τοὺς λυγμούς, πού ἀκράτητοι ἐπισαν τὴν ἀρρωστη, ἔφυγε ἀμέσως καὶ δὲν ξαναῆρθε. Κι' ἄλλη μιὰ μέρα ἡ μεγαλύτερη κοπέλα, ἡ καστανὴ μὲ τὰ κύκκινα μάγουλα, μπῆκε—κρυφὰ κι' αὐτὴ—καὶ τὴ ρώτησε ἂν θέλει νὰ τῆς γράψει κανένα γράμμα. —«Καὶ νὰ μὴν ἔχεις ἀνάγκη»—τῆς εἶχε πει—«πὲς στὸ γιατρό πῶς ἔχεις γιατί ἔτσι μόνο θὰ μπορέσω νὰ σὲ ἰδῶ». Μὰ αὐτὴ δὲν εἶπε τίποτα στὸ γιατρό καὶ δὲν ξαναεἶδε τὴν εἰκοσάχρονη κοπέλα πού τόσο ἀγαπούσε. Πῶς τοὺς πεθύμησε ὄλους! Καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ κορίτσια, τὰ χαρούμενα πάντα, καὶ τὸ νέο τὸ χλωμό κι' ἀδύνατο πού τὴν ἔκανε νὰ γελάει μὲ τὰ ἔξυπνα ἀστεῖα του καὶ τὸν ἄλλο πού μερικὰ βράδια ξαπλωνότανε στὸ κρεβάτι τῆς δταν ἔλειπε, γιὰ νὰ τὴν τρομάξει δταν θάμπαινε μέσα, καὶ ὄλους αὐτοὺς πού, γελώντας καὶ παίζοντας κοιτάζανε νὰ κρῦψουνε τίς λύπες τους τίς ἀκοίμητες! Ἄχ! γιατί νὰ πεθάνει χωρὶς νὰ τοὺς ξαναῖδει; Μὰ ξαφνικὰ οἱ σκέψεις τῆς σταματᾶνε: Μπα! ποῖος εἶν' αὐτός πού πετάγεται ἀπ' τὸ κρεβάτι; Τὴν κοιτᾶει μὲ στὸ δωμάτιό τῆς. Καὶ

τὴν φορά ἀκούστηκε καθαρὴ ἡ φωνή τῆς καὶ νὰ, ἀνοίγει ἡ πόρτα, μ' ἀντίς γιὰ τὸ Νίκο ἓνα παχουλὸ κορίτσι ὡς εἴκοσι χρόνων παρουσάξεται:—Τὶ κάνεις, χρυσό μου; Τὶ θέλεις;» Ὁ! ἡ Νίνα. Τὶ καλὰ! — «Πὲς στὸ γιατρό νᾶρθεὶ γλήγορα νὰ διώξει αὐτοὺς πού ἔρθανε στὸ δωμάτιό μου κοίταξε, ὀλόκληρη οἰκογένεια μαζεύτηκε!» — «Μπα, Μαρίκα μου, φαντασίς σου εἶσαι ζαλισμένη ἀπὸ τὴν ἐνεση τῆς μορφίνης καὶ γι' αὐτὸ τὰ βλέπεις». — «Ὁχι-ὄχι, ἰσάληθαι εἶναι τοὺς βλέπω καθαρὰ, φώναξε τὸ γιατρό νὰ τοὺς διώξει». Τὸ νέο κορίτσι φεύγει περνᾶνε λίγα λεπτά ὀχμτα ἀκούει ἀπ' ἔξω, πού σταματᾶνε στὴν πόρτα τῆς: κάτι ψιθυρίσματα κι' ἀμέσως ἔπειτα μπαίνει στὸ δωμάτιό τῆς ὁ γιατρός, ἓνα νέο παιδί μελαχροινό, καὶ κατόπι του ἡ Νίνα.—«Τὶ ἔχεις πάλι;» τὴ ρωτᾶει ὁ γιατρός μὲ συμπόνια, χαϊδεύοντας τὸ χλωμόχτρο χέρι τῆς. Τὰ ἴδια τὰ χτεσινὰ ἔ;—«Διώξτε τους, γιατρέ μου, νὰ ζήσετε γυρεύουνα νὰ ἐγκατασταθῶνε ἐδῶ πέρα, διώξτε τους», τοῦ ἀπαντᾶει μὲ πνιγμένη φωνή—«δὲν ἐννοοῦνε νὰ φύγουνε μὲ κανέναν τρόπο». —«Ποῦ τοὺς βλέπεις;»—«Νά, ἐκεῖ κοντὰ στὸ κολοριφέρ». Ὁ γιατρός μὲ μιὰ πεσέτα ζετκονίζει τὸ κολοριφέρ.—«Τοὺς βλέπεις τώρα;»—«Ὁχι, θὰ σὰς φοβήθηκαν καὶ φύγανε». —«Ἔχεις λίγη δύσπνοια, βλέπω». —«Τὶ λίγη; πού δὲν μπορῶ νὰ πάρω ἀνάσα». —«Καλὰ, σὲ μιὰ ὥρα θὰ σοῦ κάνω πάλι ἐνεση καὶ θὰ περάσει». Ὁ γιατρός φεύγει ἀπὸ τὴν ξαναχάιδεψε στὸ χέρι μὲ συμπαθητικὸ χαμόγελο: ἡ νέα κοπέλα κάθεται στὸ κρεβάτι τῆς καὶ ἀρχίζει νὰ τῆς μιλάει ἔχουνε τόσες μέρες νὰ τὰ ποῦνε! — «Σοῦ πέρασε, χρυσό μου;»—«Ναί». —«Μὰ γιατί νὰ εἶσαι ἔτσι ναιονά; Ὁ γιατρός σου εἶπε πῶς δὲν ἔχεις κανέναν

πού παλληκαρίσια ύψώνονται μπρός στο πράθυρό της, τις φλογισμένες δύσες και τὰ περιστέρια πού φιλιούνται στόμα με στόμα. "Επειτα θά πεθάνει· και τὴν ὥρα πού ἔλοι· θά βρισκονταί στή θεράντα, θάν τὴ διπλώσουνε σ' ἕνα σεντόνι και θά τὴν κατεδάσουνε στο νεκροθάλαμο. "Ω! τί νύχτα θά περάσει ἐκεῖ! Τί κρούα πού θά εἶναι ἐκεῖ δλα κι' αὐτὴ χωρὶς συντροφιά, δλομόναχη μὲς στο σκοτάδι και τὴ γύμνια τῶν ἀσθεστωμένων τοίχων! Καὶ τὸ πρωί-πρωί δυὸ χωριάτες θά τὴν πάρουνε μὲ τὸ φορεῖο και θά τὴν κατεδάσουνε κάτω ἀπ' τὸ βουνό, στο χωριδὸ τὸ κοντινὸ ἐκεῖ ὁ παπᾶς θά τῆς διαδάσει βιαστικά τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία και τὰ γυμνοπόδαρα κορίτσια κι' ἀγῶρια τοῦ χωριοῦ μὲ τίς λιγδωμένες ποδιές, κοιτάζοντας περίεργα θά τριγυρίζουνε, γύρω ἀπ' τὸ στερνὸ της κρεβδάτι, πού μαργαρίτες τοῦ βουνοῦ ἀσπρες και κίτρινες, χωριατοδεμένες σὲ μπουκέτα θά τὸ στολίζουνε· και μπορεῖ μερικὲς χωριατοπούλες πού, μὲ τὴ ρόκα στο χέρι, θά τρέζουνε νὰ τὴν ἴδουνε, πονετικά νὰ ψιθυρῶσυνε: «τὴν κκιμοῖρα!» Κι' αὐτὴ δὲ θά μπορέσει ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τὰ κλειστά γιὰ πάντα γιὰ νὰ τοὺς ἴδει ἄλους αὐτοὺς και τὸ στόμα τὸ σφραγισμένο μὲ μπαμπάκι δὲ θά μιλήσει γιὰ νὰ τοὺς πει σιγανὰ ἕνα «εὐχαριστῶ». Καὶ λίγες μέρες ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατό της—ἔτσι γίνεταί σ' ἄλους ἄσοι πεθαίνουνε στο Σανατόριο—θά βγάλουνε ἀπ' τὸ δωμάτιό της ἄλα τὰ πράματα γιὰ νὰ τ' ἀπολυμάνουνε. Τότε μπορεῖ δυὸ-τρεις ἄρρωστοι, περνώντας ἀπ' ἔξω μὲ πόνο νὰ γυρίσουνε τὸ πρόσωπό τους ἀπ' τὸ μέρος γιὰ νὰ μὴ βλέπουνε ἄσα τὴ συντροφειψαν τὴ μαρμαζιάρικη αὐτὴ ζωὴ. Καὶ τὸ βράδι τῆς ἡμέρας αὐτῆς κάμποσα κεράκια θά κλίνε στο εἰκονοστάσιο τοῦ Σανατορίου γιὰ τὴν ψυχὴ της... θά τᾶχουνε ἀνάψει ἐκεῖνοι πού πέρασαν στιγμὲς καλὲς μαζί της, ἢ ξανθὴ κοπελοῦλα, ἢ ἄλλη ἢ καστανὴ μὲ τὰ κόκκινα μάγουλα, και μπορεῖ και κανένας ἀπ' τοὺς νέους πού προσπάθησαν ἄλον αὐτὸ τὸν κκιρὸ νὰ χύσουνε δάλαμο στις πίκρες της μὲ τ' ἀστεῖα τους και τὰ πειράγματά τους.

Γιατί νὰ μὴ ζήσει κι' αὐτὴ νὰ δοκιμάσει τίς χαρὲς ἀγάπης, γλυκὰ χάδια και μυρωμένα φιλιὰ, παρὰ νὰ πεθαίνει ἔτσι ἀκλαυστή και ἀπείραχτη νὰ δοθεῖ στο Χάρο; Δὲ θυμάται κανένα μοσκομυρισμένο δειλινὸ νὰ κάθησε κοντὰ σ' ἕνα ἀγαπημένο... δὲν τῆς ἔσφιξε ποτὲ κανεὶς τὸ χέρι μ' ἀγάπη, οὔτε ἀκκούμπησε τὸ κεφάλι του στα γόνατά της ζητώντας σάν κάποιος ἀραξοβόλι ἀπ' τὴν πάλη τῆς ζωῆς. Θά πεθάνει χωρὶς νὰ γνωρίσει τίς ὑπέροχτες χαρὲς και τὴν εὐτυχία πού πάντα ὄνειρευτῆκε: ν' ἀγαπήσει και ν' ἀγαπηθεῖ!

"Ἡ νοσοκόμα πού μπλίνει δικοφτεῖ τὸ ρεμβασμό της· «θέλεῖς τίποτα;» — «Ὀχι!» «Καλά, τότε φεύγω και θάρθῃ σὲ λίγη ὥρα γιὰ νὰ σοῦ φέρω τὸ φαγητό σου. Εἶσαι λίγο καλύτερα τώρα, δὲν εἶν' ἔτσι;» «Ναί». "Ἡ νοσοκόμα φεύγει πάλι τὸ κουδούνι τοῦ φαγητοῦ χτυπάει και τὰ πυκνὰ και βαρεὰ βήματα τῶν ἄρρωστων πού πάνε νὰ φᾶνε ἀκούγονται· ἢ γυ-

ναίκεια φιλὴ φωνὴ ξεχωρίζει πάλι μὲς στις ἄλλες και κάτι ἀντρίκιες κουδέντες πνίγονται μὲς στὴν τραπεζαρία. "Ὁ γιαντρός θά πήγε κι' αὐτὸς μὲσα, ἢ πόρτα κλειμένη κι' ἀδύνατες φτάνουνε ὡς τὸ δωμάτιό της σὲ ὀμίλλες τῶν ἄρρωστων. Μὰ νὰ ὁ χοντρός κύριος φανερώθηκε πάλι, τὴ φοδερίζει μ' ἕνα μυχχαίρι τώρα, τὴν πλησιάζει· ὀλοένα, νά, τώρα ἢ μύτη τοῦ μυχχαίριου ἀγγίζει τὸ στήθος της. Φωνὴ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ βγάλει, τὸ μυχχαίρι μπλίνει μὲς στὴν καρδιά της κι' ἀρχίζει νὰ τῆς πονάει πολὺ-πολὺ ὁ κύριος φεύγει, μὰ ἄλλα μικρὰ παιδιὰ μαζεύουνται γύρω της και τὴν κοροϊδεύουνε, τῆς βγάζουνε τὴ γλώσσα, χορεύουνε και σηκώνουνε τὰ ροῦχά τους... "Ὁ πόνοσ στὴν καρδιά ἐπιμένει, νὰ φωνάξει δὲν μπορεῖ, ἢ δύσπνοια δυνατώτερη· τώρα ἀνασηκώνει ἄλο της τὸ στήθος. Κανεὶς δὲν ἀκούγεται· οἱ νοσοκόμες θά πηγαίνουνε φαγητὸ στοὺς κρεβδατωμένους και σ' αὐτὴ θ' ἀργήσουνε νάρθουνε. Ζητάει τὸ κουδούνι, μὰ δὲν τὸ βρίσκει στο τραπέζι. "Ὁ πόνοσ δυναμώνει, τὰ παιδιὰ πού τὴν κοροϊδεύουνε πληθαίνουνε ὀλοένα, κάποτε σηκώνονται ψηλά, πετᾶνε γύρω της κι' αὐτὴ ἀνὴμπορη, τ' ἀφίνει, δὲν τὰ βρίσκει, δὲν τοὺς λέει πόσο τὴν ἐνοχλοῦνε. Ἐμφινικά ὁ πόνοσ δυναμώνει· κάτι ἀλλοιωτικό, ἀσυνεθῆστο, πρωτάκουστο σκορπίζεται μὲσα της πού δὲν τᾶχει ἀίστανθει ἄλλοτε, ἢ καρδιά της χτυπάει σιγανώτερα τώρα. «"Αδερφή Βιχτωρία! πεθαίνω, τρέξε!» φωνάζει κι' ἢ φωνὴ δυνατὴ και καθαρία τώρα, σάν τελευταία ἐπιθυμία νὰ ζήσει φτάνει ὡς τὴν τραπεζαρία· οἱ ἄρρωστοι πάψανε γιὰ λίγο τίς κουδέντες μὰ μὴ ἀκούγοντας ἄλλο τίποτα τίς ξαναρχίσανε πάλι.

Σὲ λίγα λεπτὰ πού πήγε μὲσα ἢ νοσοκόμα τὴ βρήκε πεθαμένη· και τῆς ἐκλείσε τὰ μάτια...

ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΟ „ΚΡΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ“

Ἄγαπῆτε μου «Νουμά»,

ἔλεγε τυλωθὴ ἢ τελευταία μου ἀπάντηση στοὺς διῶχτες. (μεταχειρίζομαι τὴ λέξη τοῦ Λασκαράτου), ὅταν ἔλαβα κι' ἄλλο αὐθόρητο και κολακευτικώτατο γράμμα, αὐτὸ ἀπ' τὸν ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ. "Ἦθελα νὰ τὸ ἐσηκώσω ἔδῳ, γιὰ νὰ ἴδῶν ἐκεῖνοι πού σὲ κατηγοροῦσαν γιὰ τὴ δημοσίευση τοῦ «Κριτικοῦ Περιβόλου», πῶς τὸ κρίνει ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Ἀρχηγούς και Δασκάλους μας. Δυστυχῶς, τὸ γράμμα τοῦ Πάλλη εἶναι δλωσιόλου προσωπικό και φυσικά δὲν μπορῶ νὰ τὸ δημοσιεύσω χωρὶς τὴν ἀδεία του. Μοῦ φαίνεται ὅμως, ὅτι τοὺς φτάνει και μιὰ φράση του, ἢ τελευταία. «"Ας λένε ὅ,τι θέλουνε,—μοῦ γράφει ὁ μεγάλος μου φίλος.—τὸ Θέατρό σου θάκανε τιμὴ στον καθένα». (Qu'on dise ce qu'on veut; votre Théâtre aurait fait de l'honneur à quel que ce soit).

Καθὼς ἔξορις, ὁ Πάλλης βρίσκειται στὴν Ἀγγλία κι' ἀλληλογραφεῖ γαλλικά, γιὰ εὐκολία τῆς λογοκρισίας.

Μὲ ἀγάπη,

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

“ Ι Δ Α Σ ”

3. —

‘Ο Ίδας το ξέρει καλά. Ευστροφος καθώς είναι ο λογισμός του και συζητητικός, άγγιξε παντού, βρήκε όλες τις δυσκολίες των θέσεων που ο άνθρωπος έχει να νικήσει, σαν έρθει σε άμεση σχέση με τον πλατύτερο προσορισμό. Μά τον εμποδίζει άκόμα κάποια άνωμαλία, που ο οδοστρωτήρας της καλλιέργειας περνώντας δέν την ισοπέδωσε. Οι δυο καταστάσεις, για να συγκαταθούν σε μία, και να δώσουν τον υπέρ άνθρωπο, που θα σταθεί πάνω από τόπους και πάνω από καιρούς, πρέπει να βρούνε το έξωτερικό έμαλό, άνοιχτό και λούτερο, σαν ένα κόσμο που περιμένει να γεμίσει. Η αντίδραση απέναντι της φύσης μας πρέπει να λείψει. Μέσα μας πρέπει να νοιώσουμε παράφορη τή μίξη των δυο υποκειμένων, που θα μάς δώσουνε τή δύναμη να κατακτήσουμε ψυχές και να ιδρύσουμε πολιτισμούς καινούργιους. Μά πώς θα γίνει αυτό; Και πότε μπορεί να γίνει; ‘Ο φιλόσοφος έχει πολλά στάδια να ξεπεράσει ως που να φτάσει στην όριστική του μορφή. Σάν κάποιες υστερίες, που οδηγούνε βαθμιαία στο φώς. Και πρώτα-πρώτα, πριν άκόμα ασπράψει βαθειά που ή επιθυμία να εκφραστεί, πρέπει να μελετήσει συστηματικά τον εαυτό του, να βυθιστεί στα νερά του, να ζυγίσει τις ικανότητές του, να νοιώσει πουθε ήρθε, κατ’επ’ ουδ’ ομιλήσει και γιατί. ‘Υστερα ν’ αρχίσει να τον λατρεύει ειδωλολατρικά, με πίστη άπέραντη και περισσότερο από κάθε άλλο πράμα στον κόσμο. ‘Ω; που σιγά σιγά να του γεννηθεί ή ανάγκη και ή περιέργεια να τον δει αντικειμενικά και ψυχρότερα. ‘Από εώ αρχίζει ο διαχωσμός του εγώ. ‘Ο άνθρωπος στο βάθος, πάντα με τή συναίσθηση της μαρτυρικής άποστολής του και με τή επίγνωση της εφημερότητάς του, γιατί άλλόμονο αν τ’α ξεχάσει αυτά. Μά κατά τέτοιο τρόπο να τ’α θυμάται, ώστε να του γίνουνε προδοχή για τήν άνώτερη έρευνα. Το καθυπό ανθρώπινο πλάσμα να συγκινείται στα μυστικά και πολύ πιο άόριστα. Και να ακολουθεί το άλλο δν, που θεϊκά στοχάζεται και τολμάει μέσα του, όπως ο Ίσκιος, που το φώς των άνατολών τον φέρνει πάντα πίσω, ποτέ από μπρός. Κι’ όταν θ’α φτάσει ή μεγάλη στιγμή, τ’α δυο υποκείμενα να ένωθούν, για να δώσουν στο ένα τήν τελική μορφή, κάποια μικρή παύση, σ’α να λύνονται όλοι οι άρμοί, κάτι σ’α θάνατος συνείδητός και σαν αρχή καινούργιας ζωής, που ο άνθρωπος ο ύψωμένος και ο στυμμένος θεός θα κυτταχτούνε κατάματα, βαθειά και διαχυτικά. ‘Έτσι, θ’α δημιουργηθεί ή μικτή κατάσταση, — δρόμος που φέρνει όλίσσια στην υπέρτερη ζωή, στην υπέρτερη αντίληψη, στην υπέρτερη άποσίωση και κάνει τήν έγνοια μας να γυρίζει στοργικά, ελαστικά, ήμερα γύρω από τους ανθρώπους.

‘Ο Ίδας έφτασε; ‘Ορμητική καθώς είναι ή φύση

του, δίχως συγκατάβαση, και με τήν έννοια του εγώ σμου σκληρή άκόμη μέσα της, άνέδθηκε έμαλά τα ψυχολογικά αυτά επίπεδα, έζησε το καθενός τή ζωή ιδιαίτερα και αποκλειστικά, έφτάσε να δει έτσι βαθειά και άτάραχα τον εαυτό του, πού και ξεχνώντας τον ύστερα να τον νοιώθει παντού; Το τέταρτο βιβλίο του, μ’ όλο που είναι θαυμαστό, δείχνοντας πόσο ισοδύναμα τραβάνε μπροστά ο πλάστης της σκέψης και ο πλάστης της έκφρασης, ο ιδεολόγος και ο καταργαστής, όμως μου μειάζει παρένθεση μέσα στο έργο του. Νοήματα λιτά, φύση υποταγμένη, άτμοσφαίρα πολιτισμού και του εγώ συγκαταγμένο το πέραςμα κάτω από τις φυλλωσιές του στοχασμού και των όνειρων. Μά εγώ περιμένω τή συμπλήρωση των τριών πρώτων, που άνάμεσά τους μιλ’ ένας και ο ίδιος πάντα άνθρωπος. Περιμένω τον άνθρωπο, τέλεια λυτρωμένον από τις έγκόσμιες ταραχές, να μου φωνάζει τή νίκη του. Και προσδοκώντας τον έτσι, γυρίζω προς κάποια σημεία της τρίπτυχης αυτής έξομολόγησης, που μου άφησαν αληθινόνη εντύπωση: «Σύ που με γνωρίζεις, όποιος και να είσαι, ξέρεις, άδερφέ μου, πώς δέν είμαι όπως με βλέπουν οι άλλοι, ξέρεις πώς μόνη διασκέδασή μου έχω τή σκέψη και μόνη χαρά μου να σκορπώ τή δυναμή μου επάνω στους ανθρώπους». («Όσοι Ζωντανοί», Κεφ. «Σκέψη και Ένέργεια», σελ. 61). Μά πόση θλιμμένη συστολή μάς έζηγει τήν άδυναμία του ο Ίδας, να μη μπορεί να φαίνεται όπως είναι. Και άνάμεσα από τις πτυχές της έξωτερικής του μορφής που παραμερίζει, βλέπουμε έναν άλλο άνθρωπο, πέτρινο και μονοκόμματο, που κι αν φαίνεται, δέν ξεχνά ποτέ το σκοπό του. ‘Ισια τραβ’α κατά κείθε, μόνο που του άρέσει να ταξιδεύει νύχτα, σ’α να φοβάται να παλαίψει με τους έκδηλωμένους έχθρους της ήμέρας. Κι ένω οι άλλοι τον θαρρουν άνάμεσά τους, αυτός βρίσκει μακρυά. ‘Αν τύχει και ξεχαστεί καμιά φορά σε κοινωνίες που κυριαρχούνε κατώτερα αισθήματα, θυμώνει άγρια με τον εαυτό του. Τα δυο του εγώ, το πλαστό και το φυσικό, πλησιάζουνε κι αρχίζει μια παράξενη στιχομυθία, τραγική, σ’α για να ξεδιαλυθούν οι αιτίες που τον άργοπέρησαν εκεί και να χτυπηθούν: «Σ’ ελι αυτή τήν κοινωνική σάχλα κάνω άκόμη υποχώρησης; μη ξέροντας ως τήν ώρα να δρω τή θέση μου και να τήν κρατήσω. ‘Από τή δική μου θέση πρέπει να βλέπω πάντα τον κόσμο. Και ποιος μ’ εμποδίζει να κρύβω τήν άλλοιάτικη ψυχή μου από τους ανθρώπους; ‘Αλέξη, ‘Αλέξη, γιατί ξεχνάς πώς είσαι τέλειος υποκριτής; Γιατί να μη φαίνεσαι πώς και σύ ζεις μεταξύ τους και διασκεδάζεις μαζί τους; Μά το τρίψιμό τους δέν με χαλάει τάχα; Δέν γίνουμαι μικρότερος και χειρότερος μένοντας κοντά τους και λέγοντας ή άκούοντας άκατάπαυτα λόγια που τ’α καταφρονώ;» («Όσοι Ζωντανοί», κεφ. «Σκέψη και Ένέργεια», σελ. 61). ‘Ως που τις βρίσκει τις αιτίες και σ’α για να τις άκούσει ο ίδιος και να τις σιχαθεί, τις λέγει φωνηχτά. Το άπειρο κα

έ'εαυτός του υπάρχει για τόν 'Ιδα, ούτε ανθρώπους φαντάζεται. Γιατί να μὴν αφήσει τὴν ψυχὴ του καὶ τὴ συνειδησὴ του ελεύθερη; Καὶ ξεσπάει ἀκράτητος πιά. Καὶ βλέπουμε νὰ περνᾶνε τὰ συναισθηματικά του, ὅπως εἶνε κι ὅπως τὰ ζεῖ, μὲ εὐλικρίνεια καὶ μὲ ἀγνόητα πού ἐκφρνίζει. Ἀμφιβολίες, λαχτάρες, προσπᾶθειες, λιγύσματα καὶ ὕψωμοί, «τὰ κρυμμένα δρόματά του», ἔλη ἢ ὠραία ἀκολουθία τῶν πίστεων του καὶ σὰν κορυφαία μπροστὰ ἢ πεποίθηση στοῦ ὑπερούσιου τοῦ ἐγώ του. Ἔτσι, τὸ ἔργο του βγαίνει πλούσιο καὶ πολυσύνθετο, ντυμένο φῶς βεγγαλικό, μὲ τόσες ἀποχρώσεις ὅσα ζητήματα πραγματεύθηκε. Γιατί ὁ 'Ιδας δὲν εἶνε μόνο πολιτειολόγος ἢ κοινωνιολόγος, ἢ ποιητὴς ἢ φιλόσοφος. Εἶνε ἐπ' ἔλα. Καὶ μ' ἔλο πού κυριαρχεῖ στὴ δημιουργία του τὸ πνεῦμα τὸ πατριδολατρικό καὶ μ' ἔλο πού τὴν σκιάζει ἢ ἐγκνία πῶς νὰ δώσει στοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου του ἓνα σύστημα καινούργιας ζωῆς, φόντο αἰώνιο βλέπουμε τὸν ἑαυτὸ του, τὴ φύση του, τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του. Γιὰ τίποτε δὲν ἀποφαίνεται, ἂν πρῶτα δὲν τὸ ταιριάσει μὲ τὸ φόντο αὐτό. Καὶ βρῆκε τὸν ἀσφαλέστερο τρόπο γιὰ νὰ ἴδει τὰ πάντα ἀπὸ θέση ἐξαιρετικὴ καὶ ἀμίμητη.

Φυσιολάτρης τοῦ ἀνώτερου εἶδους, δὲ βλέπει μόνο τις ὁμορφίες τῶν ἐπιπέδων, μὰ καὶ κείνες πού ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ νοιώθει καὶ χαρακτηρίζει: συχρὰ σὰν παιητῆς-γεωλόγος, πού βυθίστηκε στὴν ἀθανασία τῆς καὶ δέχτηκε μέσα του θερμὴ τὴν ἔκφρασή της. «Οἱ πέτρες καὶ τὰ χορτάρια τῶν βουνῶν μιλῶν μοναχὰ σὲ κείνους πού ἔξέρουν». («Σιμοβράχη, κεφ. «Κοινότητες», σελ. 40). Κι ἄλλο, ἐφαρμόζοντας συναισθηματικὸ νόημα σὲ περιγραφή ὀνειρόκοσμου λησμονημένου, πού θὰ τὸν εἶδε κάποτε ἢ θὰ πόθησε νὰ τὸν δεῖ: «... περνᾶει ἀπὸ κάτι γιालούς ψηλούς, ξερούς καὶ κίτρινους καὶ εἶνε σὰ μεσημέρι ἢ ἡδονὴ μέσα του...» («Ὅσοι Ζωντανοί», κεφ. «Τὸ Αἰώνιο Διάδα», σελ. 159). Κι αὐτοῦ φαίνεται ἡ μεγάλη ζωγραφικὴ δυνάμη του. Φέρνει τις σμαραγδένιες καὶ τις ὀπᾶλλινες πολιτείες ψηλά. Φέρνει χαμηλὰ τις φεγγαρίσιες θάλασσες μὲ τὰ χλωμά, ἔκστατικά νησιά. Καὶ δίνοντάς τα λιτά, μουσικά καὶ εὐκίσητα, ξαπλώνει μπροστὰ μας τὴ φύση μὲ ἔλη τὴν ποιητικὴ καὶ διανοητικὴ προοπτικὴ της. Πᾶσοι μποροῦν νὰ ἴδουν ὡς ἐκεῖ δὲν ξέρω. Οἱ ἀνθρωποὶ δύσκολα βλέπουν τὴν προοπτικὴ τῆς κάθε ζωϊκῆς ἀποψῆς. Οὔτε μποροῦν ν' ἀκολουθοῦν ἓνα ποιητὴ πού μετουσιώνεται ἀνάλογα μὲ τὴ συνάντησιν ἔκφρασης τοῦ κόσμου καὶ διάθεσης ἐσωτερικῆς. Μὰ γιὰ τοὺς ἄλλους, πού εἶνε μαθημένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους νὰ χαίρονται στοὺς ἰσκιούς περιπάτων ἀπόκοσμων, ἢ φύση, ὅπως τὴ δίνει ὁ 'Ιδας, μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα, θὰ τοὺς ἐξηγήσει καὶ καλῆτερα τὸν προορισμὸ τοῦ ἐγώ τους...

Αὐτὴ εἶναι ἡ ψυχοπνευματικὴ ἀτμοσφαῖρα τοῦ συγγραφέα, μὲ ἀναμμένους τοὺς ἀστερισμοὺς πού κυριαρχοῦν. Κι' ἂν ἤθελα νὰ χαρακτηρίσω πιδ ἀναλυτικὰ τὸ ἔργο του, πάλι δυὸ θὰ εἴδισα σὰν κύρια ἐπίπεδα. Γι' αὐτὸ στερέωμα. Ἐναν ἀνθρώπο ἐρωτευμένο μὲ τις

ἐννοιες πού χαράζουνε σὰν τὰ τελευταῖα ὄρια τοῦ στοχασμοῦ. Ἀπὸ τὴν ἐνδιάμεση ζωὴ ὁ 'Ιδας περνᾶ ὄχι γιὰ νὰ σταματήσει, μὰ γιὰ νὰ φτάσει ἐκεῖ πού τὰ πάντα ἀποκρυσταλλώνονται σὲ κανόνες αἰώνιους. Μέσα στὸ γενικὸ σχῆμα τοῦ ἔργου του, σὰν ὑποδιαίρειες βλέπουμε τὰ ἄλλα κεφάλαια, δυνατά, ἀλλὰ βιαστικά χαραγμένους. Καὶ καὶ πού δὲ θέλει πολὺ νὰ συζητηθεῖ, ἐκφράζεται πιδ ὠμὰ καὶ πιδ σκληρά.

Τὴ γυναῖκα πού θὰ τοῦ ἐμπνεύσει σεβασμὸ, τὴ φοδᾶται. Καὶ τότε κραταίει μαζὺ τῆς ἀπόστασιν ψυχρὴ καὶ εὐγενικὴ. Τὴ γυναῖκα τῆς ἀντιθέτης ὄψης, τὴν πλησιάζει γιὰ νὰ τὴν περιφρονήσει: «Καὶ κείνος χωρὶς νὰ ἀπαντήσει ἄλλο τῆς εἶπε «ἔλα» καὶ ἔμεινε μαζὺ του μισὴ ὥρα... Μόλις ἔκλεισε τὴν πόρτα, ὁ Ἀλέξης αἰσθάνθηκε πῶς μόνο αὐτὸς εἶναι τῆς γυναίκας ὁ προορισμὸς, τὴν εἶχε βάλει στὴ θέση τῆς καὶ ἦταν καταχαρούμενος». («Ὅσοι Ζωντανοί», κεφ. «Λεβαντινισμός», σελ. 53). Ἀνάμεσα τῶν δυὸ αὐτῶν θηλυκῶν τύπων, δὲ βλέπω ἄλλον. Οὔτε τὴ γυναῖκα πού θὰ τὸν βυθίσει σὲ εὐλαβητικὴ ἔκστασιν. Οὔτε τὴ γυναῖκα πού θὰ τὸν ἐμπνεύσει. Οὔτε κείνη, πού ἀνάμεσα τοῦ φυσικο-λογικῆ ἀντιθέτου ἐγώ τῆς καὶ τοῦ μεγάλου τῆς διαισθητικῆ καὶ προορατικῆ θὰ τὸν ὀδηγήσει ν' ἀντιληφθεῖ ὑπέριστα τὴν ἀνανέωσιν τοῦ εἶδους στὴ φύση. Ἡ γυναῖκα γιὰ τὸν 'Ιδα, ὅπως τὴ βλέπει, ἀπὸ τις παθητικῆς (τὸ ἀντίθετο τοῦ ἐνεργητικῆς) ἐκδηλώσεις τῆς μοναχᾶ, εἶναι κάτι πού δὲ ρόδιση ἀκόμα πάνω ἀπὸ τὰ κορφοβούνια τοῦ ψυχικοῦ τοῦ ὀρίζοντα. Ἡ κάτι πού θαμποικτικά ὠραία, τὸ ἐννοίωσε νὰ τὸν κλονίσει καὶ βάζοντας ὑλικώτερος τύπους μπροστὰ, προτίμησε νὰ τὸ κρύψει καὶ νὰ τὸ ξεχάσει.

Ἀπολυταρχικὸς ἀπὸ φύσιν, θέλει τοὺς ἀνθρώπους ὄργανα τῶν δυνατῶν. Οἱ ἐξαιρετικὴ τὸν ἐνδιαφέρουν, αὐτοὶ πού ἔχουν ὑποχρέωσιν ν' ἀφήσουν ὑπόδειγμα τοὺς ἑαυτοὺς τους. Καὶ θέλει νὰ τοὺς ἀρμονίσει ἔτσι μὲ τις συνθήκες τῆς ζωῆς, ὥστε τὰ πλήθη, μάζες πάντα πού τις βλέπει συνολικά, νὰ ζῶνε καὶ νὰ κουνιῶνται ἀνετα κάτω ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ ποτὲ νὰ μὴ λιμνάζουν. Καὶ μ' ἔλο πού τίποτε δὲν τοῦ φτάνει, τίποτε δὲν τοῦ χύνει μέσα του φῶς σταθερὸ «καὶ σὲ καμμιά κατάσταση ἀνθρώπινη δὲν ἀποφασίζει νὰ σταματήσει εὐχαριστημένος», πάντα μπροστὰ τοῦ ἄρχει νὰ τραβάει καὶ ἔλο περισσότερο νὰ πικραίνεται. Τὸν κεντρίζει ἢ ἄρνησιν. Ἀγαπάει τὸ σκληρὸ παιγνίδι μὲ τις ὀπτασίες τῶν ἰδανικῶν. Μὲ κίνησιν πρὸς τὰ πίσω, πᾶει ἐμπρὸς ἢ ζωὴ του. Γιατί μόνο ἄμα μᾶς δίνουνε κάτι ὀρμουμε μπροστὰ. Μὰ ἢ ὀρμὴ τότε εἶναι φυσικὴ, δὲν ἔχει τὸ σπασμὸ καὶ τὸ νεῦρο τῆς ἄλλης, οὔτε σκορπίζει γύρω τῆς τὴ μανία, ἀφοῦ ἐμπόδιο δὲν ὑπάρχει. Οὔτε στὸ τέλος ἢ νίκη εἶναι τόσο γλυκειά, πού νὰ μᾶς κάνει θιγνατερά νὰ χαϊρόμαστε. Ὅστε καταντάει νόμος τὸ ἐμπόδιο στὴ ζωὴ τῶν ἐκλεκτῶν, σὰν ἀρχὴ ἀκατάλυτη, πού πρέπει ἀπάνω του πάντα ν' ἀκονίζεται ἢ δυνάμη τους. Καὶ στὸ ὕστερο, ἢ πικρότερη καὶ ἢ πιδ, τρανὴ τους ἀνάγκη.

Ζωγραφίζοντας, σὲ στιγμή προφητικῆς ἐξέφης, κάποια πλατεῖα μορφή, πῆρε χάρια πλὴν γνώριμά του, πού τοῦ ἔδωκαν ἀφορμὴ νὰ μελετήσει καὶ νὰ φιλοσοφήσει ἀπὸ κοντινέτερα. Πάντα τὸν ἑαυτὸ του θὰ πάρει ὁ Φιλόσοφος ὑπόδειγμα γιὰ νὰ δώσει τὸν στερνὸ ξετελειωμένο ἄνθρωπο, ὅπως τὸν λαχταρᾷ. Ποῖόν ἄλλον ἔχει τόσο δικό του, καὶ σὲ ποιόν μπορεῖ νὰ ἐλπίζει βαθύτερα; Ἔτσι κι ὁ Ἴδας. Καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασία του, τὴν ὠραία καὶ βαρεῖα μελαγχολικὴ, μᾶς δίνει τὸν Ἰδανικό, πού θὰ κλείσει δλωνῶν μας τὰ μάτια καὶ θὰ σταθεῖ γιὰ τὰ καινούργια ὄντα σὰ σύμβολο κάποιας λησμονημένης, τρικυμισμένης ζωῆς. Ἦρθε κι ἔφυγε. Ἡ μορφή μόνο μένει σὲ μέταλλο κίονα, μὲ μάτια ἐκπληκτα γιὰ ὅσα εἶδε κι ἔνοιωσε σύγνεφο ἀπὸ μέσα της νὰ περνοῦν. Ὁραία τόλμη. Καὶ θάχει ἔλα τὸ δικαίωμα γι' αὐτήν, ὁ Ἴδας, ἔταν σὲ λίγο ὀλίγελα θὰ μεσημεριάσει καὶ θάχει φωτιστεῖ ἢ ὑπαρξή του ἀπὸ παντοῦ.

ΕΙΡΗΝΗ Α ΑΘΗΝΑΙΑ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

PRO DOMO MEA KAI TO

Μὴ θέλοντας νὰ πιάσω ἄλλου τόπο μὲ τὰ ιδιαίτερά μου, ἀπαντῶ ἀπὸ τοῦτη ἐδῶ τῆ στήλη στὸ φίλο μου κ. Ποριώτη γιὰ νὰ τὸν ἠσυχάσω καὶ γιὰ ν' ἀποκαταστήσω ἀπέναντί του τὴ θέση μου πού σημαντικά, φαίνεται, ἀπὸ τὸ τελευταῖο διπλωματικὸ ἐπεισόδιο κλονίστηκε.

Τὸν Ποριώτη τὸν ἐχτιμῶ καὶ τονε σέβουμαι κι ὡς λογογράφου ἄξιο κι ὡς ἄνθρωπο ἀφοσιωμένο σὺψυχα στὸν Ἄγωνα καὶ γιὰ τοῦτο ὅσο κι ἂ μὲ κακομεταχειρίστηκε καὶ μὲ τὰ τυπωμένα καὶ τ' ἀτύπωτά του ἐγὼ πάντα μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ μαλακὰ τοῦ μιλῶ καὶ τώρα. Εἶναι Ποριώτης καὶ δὲ μοῦ εἶναι συχωρεμένο νὰ θυμῶσω μαζί του.

Γιὰ νὰ φέρνεται ἔτσι μαζί μου, σημαίνει πὼς ἔστ' πρέπει καὶ νὰ φέρνεται. Καὶ δὲ θυμῶνω. Εἶναι κόπος νὰ θυμῶνει κανεὶς καὶ—σὰ; τὸ ξομολογιέμαι—τώρα μὲ τὰ γερατιά σὰ ν' ἀρχίζω νὰ τεμπελιάζω λίγο.

Ὁ, τόσο ὁ Ποριώτης, πού μὲ καταγγέλνει σὲ ὁλους πὼς πρόδωσα τὸν Ψυχάρη καὶ τὸν Παλαμά—φυσικά καὶ τὸν ἄγωνα—ἐπειδὴ ἄφισα τὸν Ξενοπούλο, καθὼς εἶχα ὑποχρέωση ὡς ἐκδότης φιλολογικοῦ περιοδικοῦ, νὰ μιλήσει ἀπὸ τίς στήλες τοῦ «Νουμά», μινῦστελε τώρα τελευταῖα ἕνα μακρὸ γράμμα πού λυποῦμαι γιὰτὶ δὲν ἔχω τὴν ἀδεία του νὰ τὸ τυπώσω ὀλίγερο, μὰ πού θὰ μοῦ τὸ συχωρέσει, ἐλπίζω, νὰ τυπώσω τὸν τελευταῖο του παρᾶγραφο :

...«Γι' αὐτό, ὕστερ' ἀπὸ τὴ σημερινὴ σας δήλωση, ὁ «Νουμάς» εἶναι γιὰ μένα ὅτι κάθε κοινὴ ἐρημερίδα. Σ' ὅλες τίς ἐρημερίδες πλεονάζουνε σήμερα οἱ μαλλιαροὶ συνεργάτες. Κι αὐτὲς ἀνοίγουνε ἀνεξάρτητα βήματα στὶς στήλες τους σὲ γλωσσικὴ στῆληση καὶ ἀρκετὲς ἀπὸ αὐτὲς ἔχουν πολεμήσει καὶ δεινοπαθήσει γιὰ τὴν ἰδέα τῆς δημοτικῆς. Καὶ δὲν ποζάρουν γιὰ θύματα, μ' ὅλο πού—τί κρίμα!—πουλιοῦνται μὲ πεντάρα καὶ διαβάζουνται ἀπὸ χιλιάδες ἀναγνώστες».

Δέχουμαι καὶ τὴ ματσουκιά αὐτὴ καὶ δὲν γογγύζω ὅταν μπῆκα στὸν ἄγωνα τὸ ὑποσέθηκα στὸν ἑαυτὸ μου γὰν τὰ δεχτῶ ὅλα, γιὰτ' ἤξερα τοὺς συμπολίτες μου καλά, κα τὰ καλά, καὶ τῶξερα τί μὲ περιμένει καὶ τί πρέπει νὰ χωνέσω καὶ νὰ χωνεύω γιὰ νὰ κρατήσω τὸ φύλλο στὴ ζωῆ. Κ' ἔτσι, καὶ μοναχὰ ἔτσι, μπόρεσα νὰν τὸ κρατήσω ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΑ χρόνια. Κι οὔτε ποζάρησα ποτὲ γιὰ ΘΥΜΑ, ἀγαπητὲ κ. Ποριώτη. Τὸ ἐναντίο καὶ ὑπάρχει ΤΥΠΩΜΕΝΗ στὸ «Νουμά» (Χρονιὰ 10, ἀριθ. 461, σελ. 10) μὲ δήλωσή μου, τὰ λόγια δηλ. πού εἶπα στὸν κ. Παλλή, ὅταν πηγαίνοντας μαζί του μὲ τὰμάξι περίπατο ἀπὸ τὴν Τροπολιτσὰ στὴν Τεγέα, τὸν ἄκουσα, ἔτσι ξαφνικά, νὰ μοῦ λέει :

«—Παραπονέθηκες, μαθαίνω, σὲ πολλοὺς πὼς σὲ πῆρα στὸ λαιμό μου.

«— Δὲ μὲ παρακίνησες λόγου σου νὰ βγάλω τὸ «Νουμά», τοῦ εἶπα, οὔτε μὲ ἀνάγκασες νὰ τὸν ξακολουθήσω γιὰ νάχω λόγο νὰ παραπονεθῶ ἐναντίο σου. Στὰ ὕστερα, γιὰτὶ νὰ παραπονεθῶ; ΠΕΡΗΦΑΝΕΥΟΥΜΑΙ πούβγαλα τὸ «Νουμά» καὶ περηφανεύουμαι πού μπόρεσα καὶ τὸν κράτησα ἴσαμε σήμερα. Ἀντὶ λοιπὸν παράπονα, βνωμοσύνη σοῦ χρωστώ πού μὲ τὴν ἠθικὴ καὶ μὲ τὴν ἑλικὴ σου συντρομὴ μοῦ ΔΥΝΑΜΩΣΕΣ ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ».

Ὅσο γιὰ τᾶλλο του, πὼς ὁ «Νουμάς» δὲν πουλιέται σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα, δὲν εἶναι φταίξιμο δικό μου. Καὶ τὸ κάτω κάτω, ὁ «Νουμάς» δὲ βγαίνει γιὰ νὰ πουλιέται σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα. Βγαίνει γιὰ νὰ μορφώνει κοινὸ πού νάγοράζει χιλιάδες ἀντίτυπα ἀπὸ τὰ βιβλία πού βγάζουν ὅσοι ἔρχονται σήμερα καὶ θερίζουν τοὺς κόπους του. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ πὸ μεγάλη καὶ ἡ πὸ ἠθικὴ ἀμοιβὴ γιὰ μένα. Καὶ γιὰ νὰ τελιώνω μὲ γιὰ πάντα, ἀντιγράφω ἐδῶ ὅτι τοῦγραφα ἀπαντώντας στὸ τελευταῖο γράμμα του: «Ὁ Ψυχαρῆς ἔχει τέτια γερά θεμέλια πού οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ψυχάρης μπορεῖ νὰν τονε σαλέψει σήμερα ἀπὸ τὴ θέση του. Ὅχι ὁ Ξενοπούλος».

Ἐλπίζω μὲ τὴν τελευταία μου αὐτὴ δήλωση νὰ συχάσει ὁ φίλος μου Ποριώτης καὶ νὰ ξαναρχινήσει νὰ μὲ χαιρετάει, ὅπως πρώτα, φιλικώτατα.

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΗΘΕΙ ΚΗΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : στο ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΛΗΘΙΟ

Όδός Ακαδημίας 40

Συνδρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται σε όλα τα κτίρια και πουλιέται 10 λεπτά το φύλλο.

RÖSLI

Το ξύλινο σπατάκι εΐταν θεμελιωμένο στην πιο χωριτωμένη κοιλάδα πράγμα δυσκολευέρετο άνάμετα στην άλπινη κωσμογονία. Εΐταν του Γκρέγκορου, ΄Ετσι λεγότανε δ΄ιδιοκτήτης του, του Γκρέγκορου του ΄Αδάμαστου. Το δεύτερο αυτό όνομα δέν του τ΄όχι δόσει οί γέρω του, όπως είναι συνήθεια τ΄όβλεπε μέσ στη φαντασία του. Καί στο τέλος, όταν άρχει τελειώσει το παραμύθι, ένα μυτίβο θρούλου, δά δικαιωθή δ΄ Γκρέγκορου στην αυτονομία του αυτή.

Δέν εΐταν κληνβάκι, μά είχε το ρυθμό του, και τον πιο γνήσιο μάλιστα του τόπου του. Εΐχε ξεπαταχτεί τούτη τη στιγμή, από μια τούφα άγριόδεντρα σέροντας στον ώμο του ένα ζάρκαδο. Τόν είχε χτυπήσει όμ γιατί εΐταν χωριτωκνηγός, ούτε από ά μεση άνάγκη, μά για να δικαιώσει τη φήμη του, δι εΐταν τζόστης. Δέν είχε και όρισημένη δουλειά στη ζωή του. Θωρώντας τον να τρέχη στην κλητή ένου ρουμανιού και να νάρκισεύη τους όπλισμούς του σε κάτι νερό, μέ τα μάτια του γιομάτα άγωνία, τον έκαναν και σκέφτηκε τον Γκρέγκορου εκείνα τα μάτια ή Μοΐρα διαλέξε άμέσως τα χέρια του Γκρέγκορου να θανατώσουν, για άφραστη ειρωνία, το σύβολο εκεί της σταρταριστής άδυναμίας.

Γόνιες άλληλικές και τόξα μάτια θ΄ ήναξητούσε στο Γκρέγκορου. ΄Ενα λουλοΐδι μοναχό, ορθόκορμο, ξεπεταγμένο από τη σχισμάδα ένου βράχου από γκνάϊ, κι΄ αυτόυ λησμονημένο άπάνω στοΐς τιτανικούς εκείνους κρυσταλλένιους όγκους, δροσερόχρωμο, όπως εΐ πνε στοΐς κόρφους της γής, έφερε τη φύση γέρω του, σε κίκοο σεβασμό άέναντί του. Γλυστερούσαν γέρω του οί καταστροφές, έμενε άνέγγιχτο κι΄ αυτό εΐταν ή δύναμή του. Σ΄ αυτό το λουλοΐδι, έβλεπε το έαντό του δ΄ Γκρέγκορου. Κ΄ εΐτσι το όνομα ΄Αδάμας, στος, δέν άπέχει και πολύ ως τόσο σε όποιον τον εΐχ δΐ, τοΐμενε άνεξάλειπτη ή σωματική και πηματική ύπεροχή του άνω από το κοινάνθρωπο ή ένόραση της ζωής, το ξεδιάλυμα του μυστήριου σε πολλές σχέσεις του άνθρώπου μέ το άπειρο, ή ψηλαφητή άλήθεια πουΐβρισκε στην έναλλαγή της ζωής, έδιναν έναν ιδιαίτερο τόνο στη ζωή του, που πολλές φορές έφευγε άπ΄ αυτόν, κ΄ έμενε μέ την ευχαρίστηση, δι δυνη

θηκε να σώση κάποιον στις πιο άψηλές άλπιτικές κλεισοΐρες.

΄Ενα από τα θέμελα του δεκαλόγου του, εΐταν ή άπεριόριστη καλοσύνη του, φανέρωμα δίχως άλλο της πολλής δύναμής του. ΄Επλανιούνταν σακαφωμένος πάνω στους μυτερούς όγκους του πάγου, μά άξίνα και σκουϊ στη ράχη, μόνο για να βρεθή κάτι που να τον πΐη σώστη, κι΄ ως εΐταν για να δώσει διεξοδο στο φευγικό κανενοΐ κοπαδιού από δρακάδες.

΄Ο θρούλος ψιλοτραγουδούσε το σύρουπο, στη μυστικά ώρα της Παναγάτης, τις ήρωϊκές πράξεις του ήρωϊκής μά που δέν είχαν ποτέ εκτελεστεί. ΄Εμεθούσαν όμως τα στήθια του από το ένδεχόμενο. Εΐναι κι΄ αυτό μια θρησκεία που κρατάει από τη μοιρολατρεία σ΄ όσους πλανιούνταν μέσ στην άλπινη γλωροσία και το σύμπαγο. ΄Ο περιγελασμός δέν είχε σκίσει ποτέ το πρόσωπό του. ΄Ενα δυσκολόνιχτο έχτρο εΐχε, τη μελαγχολία. ΄Εσκυθρώπαζε στο άκουσμα του έλβετιού σουραυλιού, κι΄ αν εΐταν δ΄ σκουπός από τους πιο χαρούμενους, κι΄ αν μέ την άνώμια ήχολογία του έκούσε την παρθενική καρδιά. Εΐχε δικιο όμως, γιατί εύρισκε μέσ στον κόσμο εκείνο, πώς δέν εΐταν δ΄ πολυτερωμένος. ΄Εδιηρούσε την άπολύτρωση, να την αλστανθή και όχι να την εύρη στο πρόχειρο μέσο του θάνατου, κι΄ αν εΐταν για να πεθάνη μέσα στο άχύρινο καλύβι στην παγοθάλασσα, μεθυσμένος από τη γλυκαία λάμψη του φεγγαριού. Γι΄ αυτό νόμος του εΐταν ή φιλοζωία. Το πάθος για τη ζωή. Το όνειρο μιας τελειοποιημένης ωραιωμένης ζωής. Πώς γεννιούνταν άσπιλη ή ζωή μέσ στο πιο μικρό μπουμπούκι, όμοια σπύθα από φεγγαρία άχτίδα, πάνω στο γλυκό, πρασινωπό χιόνι, κ΄ έκόχλαζε ύστερα σε υπεράνθρωπη δημιουργική δύναμη.

Κ΄ ένψ σκεφτότανε έτσι, δυνατός άγέρας ξάφνιζε την ήρεμία, έτρεμε τα κλαδιά της σημύδας, έσπρωχνε τις φιλωσιές προς την ΄Αβυσσο, άρχιζε δ΄ ήΐθυρος λιγοστός κ΄ έφτανε ως τη φρικιαστική ζωή του έλατου. Καμμιά άλλη φύση δέν θΐταν ίκανή για τέτοια συναιστήματα κ΄ έδιερωούσε εύτύχημα οί γεννήθηκε εκεί. ΄Εφυγε από τις μεριές εκείνες μέ την έντύπωση του Σρέκχορν, στολισμένος μέ νάρκισσους και ροδόδεντρα. ΄Ο Γκρέγκορου δέν άπέθανε μέσα στην άρμονία εκείνη, δι τι ζΐ άνάμεσό τους δέν πεθαίνει. Άπ΄ τον άέρα του πιο άπάτητου κοΐλμ ως την άνάπνοια των μαυροπράσινων δεντρών τα Edelweiss άνθίζουσαν σκεπασμένα στο ύγρο χΐμα.

΄Η όδοιπορία τον έφερε σε ζεστά κλίματα, κομμάτια μαλακής γής περιτριγυρισμένα από σμαραγδένια άκρογαΐλια, ραντισμένα από σπιθόβολους άφρούς.

Στ΄ άρχαία παραμύθια γίνεται λόγος για χαλάσματα από μεσαιωνικά μοναστήρια και παραστάτες τους παχιά κυπαρίσσια. ΄Ενα δειλι, που τα κυπαρίσσια αυτά έπροφυλάριζαν μέσ στα σκόρπια χρυσάφια του ένα μικρό καμπαναριό στέλνοντας από τη γΐ του τη στεγνή ΄Αλληλούια, στη μυστικά ώρ΄ αυτή της Παναγάτης, δ΄ Γκρέγκορου δέν έζούσε πια.

ΤΣ.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ

15.—

— Τίποτα. 'Ο διευθυντής τῆς ἀστυνομίας φέρνει δυσκολίες.

— Τὰ μούτρα του, καὶ μὲ ρώτησε μὲνα ποῦ πληρῶν πεντακόσιες δραχμὲς νοίκι τὸ μῆνα σὲ τούτο τὸ σπίτι, ποῦ βρίσκονται αὐτὰ τὰ λεφτά; φωνάζει ἡ κυρὰ 'Ελέγκω ἀγριεμένη.

— Μὴ λὲς κουταμάρες, δὲν ἔχει καμιὰ ἀνάγκη νὰ σὲ ρωτήσῃ αὐτὸς τῆ δουλειά του κάνει. Τοῦ καταγαίλανε πῶς ἕνας πῆρε κάθως ἀπὸ κάποια γυναίκα τοῦ σπιτιοῦ σου ἀδύλωτη, κι αὐτὸς τοῦ κλείνει τὸ σπίτι. Δικαίωμά του.

— Ἔτσι αἰ, κείνη εἶτανε παντρεμένη γυναίκα, κυρία καθὼς πρέπει καὶ μὲ ἄντρα μὲ θέση.

— Δὲν ἔχει σημασία· αὐτὸ νὰ σοῦ γίνῃ μάθημα ἄλλη φορὰ νὰ προσέχῃς.

— Ἐγὼ, ξέρω καλὰ τῆ δουλειά μου· ξέρω ἐγὼ τι γονιχίες μπάζω στὸ σπίτι μου, ἔννοια σου.

— Νὰ ποῦ τὴν ἔπαθες ὡς τόσο.

— Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἡ πρώτη, ἔλες τὸ πάθανε. Μὰ ἐκείνωνε βλέπεις δὲν τὸ βρήκανε πάτημα γιὰ νὰ τοὺς κλείσουνε τὸ σπίτι.

— Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα, ἀποκρίθηκε ὁ κύριος Λίντας μασώντας τὴν ἀκρη τοῦ μουστακιῦ του.

'Ο κύριος Λίντας σηκώθηκε ὀρθίως σὰ νὰθελε νὰ κόψῃ αὐτὴ τὴν κουβέντα.

— Χαρτί καὶ μελάνι γλῆγορα, εἶπε.

'Ἡ κυρὰ 'Ελέγκω ἀνοίγει ἕνα ἐρμάρι καὶ βγάζει μὴ κόλλα χαρτί κ' ἕνα φάκελλο.

— Γράμμα θὰ κάνῃς; ρωτᾶει.

— Ὅχι ἀπὸ αὐτὸ τὸ χαρτί, μεγάλες κόλλες, φάκελλος δὲ μοῦ χρειάζεται.

— Ἄ ἔτσι πὲς μου.

— Πρέπει νὰ χτυπήσουμε στὴν ἐφημερίδα μας τὴν κυβέρνησῃ πάνω στὸ ζήτημα τῆς ἀπεργίας.

— Τί γίνεται ἀλήθεια ἡ ἀπεργία; Θὰ πάρουμε τὴ θέση; Τί λὲς; ρωτᾶει ἡ κυρὰ 'Ελέγκω σὲ ζωηρὸ τόνο.

Κείνος σηκώνει τοὺς ὤμους του.

— Νὰ ἴδουμε. Ἄν ἔχῃ τύχη ὁ γέρος! 'Ἡ ἐπιχείρησιν δὲ θέλει νὰκοῦσῃ τίποτα· ἔχει βλέπεις τίς πλάτες τῆς κυβέρνησῃς, ἀποκρίνεται κείνος καὶ στρώνεται σὲ μιὰ κερέλλα μπρὸς στὸ στρογγυλὸ τραπέζι τῆς μέσης... 'Ἡ πέννα του τρέχει πάνω στὸ ἄσπρο χαρτί ἐνῷ ἡ κυρὰ 'Ελέγκω σκῶδει πάνω ἀπὸ τὴν ὄμο του παρακολουθώντας μὲ θυμασμὸ τὸ γράψιμο. Τὸ τρίξιμο τῆς πέννας ποῦ τρέχει διαστικὰ, θυμωμένη, τῆς φαίνεται σὰ μουσικὴ. Τὰ χερσόγραφα βγαίνουνε ἕνα ἕνα γιομάτα, νωπά.

— Ἄκουσε τώρα νὰ σοῦ τὸ διαδάσω, λέει ὁ Λίντας πετώντας τὴν πέννα πάνω στὸ τραπεζομάντηλο, γιο-

μάτη μελάνη. Κείνη ξαφνίζεται.

— Μὰ τί νοιώθω ἐγὼ;

— Δὲ σημαίνει, κάτι θὰ νοιώσῃς, ἀποκρίνεται κι ἀρχίζει νὰ τῆς διαδάξῃ τὸ ἄρθρο.

'Ἡ κυρὰ 'Ελέγκω τεντώνει ταυτιά της. Τέτοια τιμὴ ἀπὸ τὸν ἀγαπημένο της... Τὰ ἐπιθετα ποῦ καυτηριάζουσε τὴν κυβέρνησῃ, σκάζουσε σὰ λαμπρόχρωμες ρουκέτες. Σίδηρο πυρωμένο ἢ κάθε λέξη...

— Αἰ! πῶς σοῦ φάνηκε ρωτᾶει ἐκεῖνος φτάνοντας στὸ τέλος.

— Τρομάρα μου, Πῶς νὰ μοῦ φανῇ; 'Ἐσὺ εἶσαι ἕνας μίστερης σὲ ἔλα.

Κείνος ξυμίζει τὰ μούτρα του γιὰ τὸ κεκλιμένο τῆς φιλενάδας του ποῦ δὲν τὸν ἱκανοποίησε. Αὐτὸς ἤθελε κάτι θετικό, ὀρισμένο.

— Ἄιντε νὰ χαθῇς δὲν εἶσαι νὰ σοῦ λὲῖ κανεὶς τίποτα.

Κείνη χαμογελαεὶ ἠλιθία ἐνῷ ἡ ρόμπα της, ἀνοιχτὴ μπρὸς στὸ λαμπρὸ, ἀφήνει νὰ προβάλλουσε δυὸ χοντὰ βυζιά ποῦ κρέμουνται σὸν πλεμονία βωδισῶ. 'Ο Λίντας μαζεῦει τὰ χερσόγραφα, τὰ τυλίγει καὶ τὰ χώνει στὴν τσέπη του.

— Ἄκουσε! ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ψιλὰ, λέει, παίρνον-τας σοβαρὸ ὄφρος.

Κείνη ἀνοίγει τὸ στόμα της.

— Πάλε λεφτά; Πόσος κυριὸς εἶναι ποῦ σοῦδωκα τὸ πεντακοσιάρικο.

— Δὲν ξέρω, δὲ θυμάμαι. Κεῖνο ποῦ ξέρω εἶναι πῶς χρειάζονται λεφτά. Οἱ τυπογράφοι περιμένουσε πλερωμὴ. Χώρια ποῦ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ξαδεῦω καὶ γιὰ τὴν ἀπεργία· αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θέλουσε νὰ φάνε. Ἐπειτα ἡ δουλειά σου; 'Ἡ ἄρραψες πῶς αὐτὲς οἱ δουλειὲς τελειώνουσε μόνο μὲ λόγια; ἂ δὲν πέσῃ παρὰς δὲ γίνεται τίποτα.

'Ἡ κυρὰ 'Ελέγκω στέκεται ἀναποφάσιστη.

— Δὲ λέω· εἶπῃ ἔχεις, πῶς μπορεῖ νὰ πῇ πῶς ἔχεις ἀδικία· μὰ, σκέψου, ποῦ νὰ τὰ βρῶ ἡ κκομοίρα; Τὸ σπίτι δὲ δουλεύει τόσον καιρὸ τώρα...

Κείνος σηκώνεται ὀρθίως. Τὸ πρόσωπό του συννεφιασμένο.

— Γιὰ τελευτάτα· φορὰ. Δὲν ἔχεις; ρωτᾶει.

'Ἡ κυρὰ 'Ελέγκω βγαίνει ἀργὰ ἀπὸ τὴν κἀμαρτ, κατοσουφιασμένη. Σὲ λίγο ξαναγυρίζει μ' ἕνα χαρτί στὸ χέρι.

— Νά! αὐτὸ εἶναι τὸ τελευτάτο μου, λέει.

Κείνος ἀρπάζει τὸ χαρτί ἀπὸ τὰ χέρια της. Γουρλώνει τὰ μάτια του· καὶ κοιτᾶζει. Ἐνα κατοστάρικο!

— Γιὰ ψυχικὸ μοῦ τὸ δίνεις μωρὴ αὐτὸ; φωνάζει. Ἡ φωνὴ του τρέμει.

— Σου όρκίζομαι. Δέν έχω άλλο, αποκρίνεται σ' έναν κλαφιάρικον τόνο.

— Νά σέ μάθω λοιπόν έγώ νά φέρνεσαι, φωνάζει και σγκώνοντας τό πόδι του τής κατεβάζει μιá δυνατή κλωτσιά στά πσιανά. Έπειτα τήν άρπάζει από τά μαλλιά. Κείνη κυλιέται χάμω στό πάτωμα μουγκρίζοντας σά σφαγμένη γελάδα.

— Δυπήσου με, μουγκρίζει μέ άδυνατισμένη φωνή.

Μά ό τόνος ό ίκετευτικός τής φωνής της φαίνεται πώς τόν άγριεύει ένφ' τό πόδι του άνεθοκατεβαίνει πάνω στά μαλακά κρέατά της. Έπειτα άρπάζει τό καπέλλο του και τό μπαστούνι του και τραβάει πρós τή σκάλα.

— Ά μέ ξαναϊδής... φωνάζει.

Ή φοβέρα αυτή δίνει τή δύναμη στην κυρά Έλέγκω νά μαζώξη έπως έπως τά κρέατά της και νά σταθί έρθια στά δυό χοντρά πόδια της. Νά μίν ξαναϊδή τό φίλο της; Κ' έπειτα τί θά γίνει, πώς θά μπορέση νά ζήση;...

Τρέχει στη σάλα.

— Στάσου φωνάζει.

Τή στιγμή έκείνη άκούγεται τό κουδούνι τής όζώπορτας κι ό κύριος Αίντας αναγκάζεται νά ξαναγυρίση και νά κλειστή πάλε στην κάμαρα της Έλέγκως για νά γλυτώση από καμιά δυσάρεστη συνάντηση.

Ή Μαρία τρέχει νά δει παιός είναι. Σέ λίγο ξαναγυρίζει.

— Κυρία, ό κύριος τραπεζίτης, φωνάζει συγκινημένη.

— Ό κύριος Θρασύβουλος! Ό καλύτερος πελάτης μου! Πωπιό συφορά μου! Μπαρέ τονε στη σάλα, φωνάζει.

Ή κυρά Έλέγκω σκουπίζει τά δάκρυά της, διορθώνει έπως έπως τά μαλλιά της και μπαίνει στη σάλα.

— Σέ άσκημη ώρα ήρθατε. Δέν ξέρω ά μάθατε τά δικά μου, λέει ή κυρά Έλέγκω δίνοντας του τό χέρι.

— Δέν ξέρω τίποτα, ψιθυρίζει κείνος.

— Φασαρίες μέ τήν άστυνομία. Τό περιμένατε αυτό στό δικό μου σπίτι;

— Μπα; και γιατί; ρωτάει κείνος ανάθοντας ένα χοντρό κοθρο.

Κείνη αναγκάζεται νά του διηγηθί έλο τό ιστορικό.

— Περίεργο. Τό σωστό πώς πρέπει και σά νά προσέχης ποιá βάζεις στό σπίτι σου.

— Όσο γι αυτό κύριε Θρασύβουλε, πέπτε μου σεις πού μπαίνετε τόσα χρόνια στό σπίτι μου άν έχετε κανένα παράπονο.

— Αυτό είναι άλήθεια... όπτε τώρα μπορώ νά φύγω λέει ό κύριος Θρασύβουλος χάνοντας νά σηκωθί.

— Νά φύγετε... Μά για στανθήτε...

— Τι; βρίσκειται τίποτα;

Ή κυρά Έλέγκω τόν κοιτάζει σιά μάτια μ' ένα ύφος διασταχτικό.

Ό κύριος Θρασύβουλος περιμένει ανυπόμονος. Κεί-

νη σκύδει και κάτι του λέει μυστικά. Κείνος γουρλώνει τά μάτια του.

— Μά... ξέρετε... λέει κείνη τρίθοντας τά δυό εάχτυλά της.

— Σούκανα ποτέ παζάρι; φτάνει: νάξίξη, αποκρίνεται κείνος μέ ύφος ανθρώπου πού δε λογαριάζει τόν παρά μπρός στό γαστρο του.

— Όσο γι αυτό θά κρίνετε τώρα σέ λίγο μόνος σας. Κείνος γλύφει τά χείλια του στη γλυκειά προσδοκία.

— Δόσε μου χαρτί!

Ή κυρά Έλέγκω φέρνει μιá κόλλα χαρτί κι ό κύριος Θρασύβουλος βγάζοντας μιá κλαματένια πέννα από τήν τσέπη του αρχίζει νά χαράξη γραμμές γλήγορα πάνω στό χαρτί ένφ' ή κυρά Έλέγκω σκύδει άπάνω του περιεργη.

— Δυό χιλιάδες, α; τί λές; ρωτάει.

Κείνη χαμογελάει δείχνοντας έτσι τή συγκατάθεσή της.

Ό κύριος Θρασύβουλος βάζει τήν υπογραφή του και δίνει τό χαρτί στην κυρά Έλέγκω. Κείνη παίρνει τό χαρτί και τρέχει νά βγή έξω.

— Πούναι ό αφέντης; μίν έφυγε; ρωτάει τή Μαρία.

— Όχι μέσα είναι. Περιμένει.

Ή κυρά Έλέγκω μπαίνει στην κάμαρα κρατώντας τετωμένη τήν κόλλα.

— Τό βλέπεις αυτό; για τό χατήρι σου, για τήν άγάπη σου... φωνάζει.

Κείνος ζαρώνει τό κούτελό του προσπαθώντας νά φαίνεται ακόμα θυμωμένος. Άρπάζει άπότομα τό χαρτί από τό χέρι της Μά μιá ματιά παίρνει στη στιγμή έλο τό περιεχόμενο.

— Ένα συνάλλαγμα... Μά εσύ είσαι θησαυρός. Πώς τά κατάφερες και τονε τύλιξες αυτόν τό γεροκλασμένο; φωνάζει γελοστός και πετάγεται άπάνω έτοιμος νά τήν άγκαλιάση.

— Τέτοια θυσία μόνο για σένα μπορούσα νά κάνω, κι άς μου φέρνεσαι έτσι, μουρμούρισε κείνη μέ πικρόπονο, σέ τόνο παιδιάστικο σουφρώνοντας τά χείλια της.

— Μή μέ συνερίζεσαι καημένη Έλέγκω. Ξέρεις άμα είμαι στα νευρά μου... αποκρίνεται κείνος σέ τόνο τρυφερό και τής κολλάει ένα σκαστό φιλι στό γουρνό, χοντρό σβέρκο της...

Βγαίνει από τήν κάμαρα. Ό Αίντας πέφτει στην καναπέ. Σέ λίγο ξαναφαίνεται ή κυρά Έλέγκω κρατώντας από τό χέρι ένα κοριτσάκι. Ή Πίτσα, τό κοριτσάκι της. Μά τά κοντά φουστανάκια του, μέ τή θαλασσιά ποδίτσα του, ξανθό, έδρό, ζουμερό, μοιάζει σά μωσαράκι πού τό έδηγάει μέ τό σκονί ό χαοάπης στό σφαγείο, για τή μεγάλη θυσία... Κείνο διατάζει, κοντοσιτέκεται, σά νά μωρίστηκε αίμα...

Άνοίγει ή πόρτα σιγαλά πού ό κύριος Θρασύβουλος βρίσκειται έρθιος άποπίσω. Βλέπει τό κοριτσάκι τά ρουθεόνια του πλατύνουσε, καπνίζουσε, τό σαγώνι του τρέμει. Προβάλλουσε δυό χέρια ανοιχτά πού χάσκουσε σά μωσέλες τανάλιας...

Τὸ κοριτσάκι ρήγγει μὴ τελευταία, ἐκετευτική ματιά στὴ μάννα του. Κεῖνη ἀποφεύγει τὴ ματιά του, τὸ σπρώχνει μέσα στὴν κάμαρα καὶ κλείνει τὴν πόρτα σιγαλὰ πίσω της. . . . Ἀκούγεται ἡ βαρεὴ ἀνάσση τοῦ κύριου Θρασύδουλου...

Ἡ πόρτα ἀνοίγει μὲ ὄρμη. Ὁ κύριος Θρασύδουλος ἀναμμένος, ἰδρωμένος κατεβαίνει τὴ σκάλα βιαστικός. Μὲ τις χρυσὲς πλεξοῦδες της ξέπλεγες, μὲ μάγουλα πυρωμένα, ἡ Πίτσα τρέχει νὰ ριχτῆ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας της. Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ κάτω τῆς ψιθυρίζει στὸ ἄφτι. Κεῖνη γουρλώνει τὰ μάτια της σὰ νὰ μὴν τὸ πιστεύῃ.

— Ἀλήθεια; ρωτάει.

— Ἀλήθεια μαμάκα μου, δεδαίωνει ἡ Πίτσα.

Ἡ κυρὰ Ἐλέγκω μπαίνει στὴν κάμαρα, στέκεται κάτω ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι μὲ τις πολλὲς εἰκόνας καὶ τὸ ἀτημέλειο κρεμιστὸ καντήλι: καὶ ἀρχίζει νὰ σταυροκοπιέται ἀπανωτὰ τσακίζοντας τὸ χοντρὸ κορμί της, ἐνῶ τὰ χεῖλια της ψιθυρίζουν κάποια προσευχή.

— Ἐίτανε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ γλυτωῶσθ, ψιθυρίζει, σταυρώνοντας τὰ χέρια της.

Μπαίνει στὴν κάμαρα τοῦ καρτεροῦσε ὁ Λίντας. Κάτι τοῦ ψιθυρίζει. Κεῖνος χαμογελάει.

— Ἄμ, γεροπαχυμένος, τί περιμένεις σὲ αὐτὴ τὴν ἡλικία; λέει.

— Ὁ ἔτσι μὰ; μένουνε διάφοροι οἱ δυὸ χιλιάδουλες του, λέει ἡ κυρὰ Ἐλέγκω...

Ἡ Κ. Λίντας κατεβαίνει τὴ σκάλα σφίγγοντας τὸ συνάλλαγμα τῶ δυὸ χιλιάδωνε στὴν τσέπη του. Στέκεται στὸ πεζοδρόμιο.

— Στὸ καλὸ πουλάκι μου, ἀκούγεται μιά φωνὴ ἀπὸ ἀψηλά.

Ἀναγνωρίζει τὴ φωνὴ τῆς κυρὰ Ἐλέγκως τοῦ στέκεται πίσω ἀπὸ τὸ μισανοιγμένο παράθυρο.

Κοιτάζει γύρω του. Ψυχὴ. Σηκώνει τὸ κεφάλι του, φέρνει τὸ χέρι στὰ χεῖλια του καὶ στέλνει ἕνα πεταχτὸ φιλὸ στὸ παράθυρο.

5.

Οἱ ἄλλοι κοιμούνται ἀκουμπώντας τὰ κεφάλια τους στὰ ξύλινα τραπεζάκια. Ἐνας ρουχαλιζει, ἄλλος ρουθουρίζει: βαρεία, μονότονα. Νύχτα. Ἡ λάμπρα κατεδαμμένη θαμποφέγγει.

Ὁ Ἀλέξης ξαναδιαβάζει τὸ γράμμα, νωπὸ ἀκόμα, μὲ τὴν πέννα στὸ χέρι.

— Ὅχι. Δὲν πρέπει νὰ τὸ μάθῃ. Ἡ ἀλήθεια θὰ τὴνὲ σκοτώσῃ. Καλῆτερα νὰ βρισκεται στὴν πλάνη. Ἡ πλάνη εἶναι γλυκειά, ψιθυρίζει ἀλλάζοντας γνώμη.

Συλλογιέται.

— Νὰ πουλήσῃ τὸ σπίτι της! Νὰ μάθῃ σὲ τί κατάσταση βρίσκουμαι! Ὅχι. Εἶναι τρομερὸ! Ἀλλοιῶτα πρέπει νὰ τῆς τὸ γράψω. Νὰ τῆς τὸ φέρω μὲ τρόπο...

Σκίζει τὴ γραμμένη κόλλα, παίρνει μίαν ἄλλη κόλλα καὶ ἀρχίζει νὰ συλλογιέται. . . .

Χτυπάνε δυνατὰ τὴν πόρτα, κλωτσῶνέ, σπρώχνουνε, θὰ τὴνὲ ρίξουνε.

— Ἀνοίχτε, ἀνοίχτε, κακοῦργοι, ἀκούγεται μιά φωνή.

Χτυπάνε ἔλοι, ὁ καφετζῆς μὲ τις ποδιὰς του γυμνές, ἄπλυτες τρέχει: νανοίξῃ τὴν πόρτα ἐνῶ τὰ κορδόνια τοῦ σάβρακου του σούρονται: πάνω στὸ λιγδιασμένο πάτωμα.

— Ἀνοίχτε μου.

Ἀνοίγει. Μιά γυναίκα στέκεται μπροστὰ του, μὴ μεσόκοπη, ξεπεσμένη, καθὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπαράνῃ ἀπὸ τὴν τριμμένη φορεσιά της, ἀπὸ τὸ λασιωμένο παδόγυρό της. Στεγνὸ, κοκκιλιάρικο τὸ πρόσωπὸ της, μὲ μάγουλα βαθουλωμένα, μὲ μάτια ἀνήσυχα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Βρήκανε καὶ τὰ «Ἑλληνικὰ χρονικά» τοῦ φίλου Ἀριτοῦ Καμπάνη μὲ ὀρόνια ἀκοντοπομένους σελίδες, γωμάτες βλὴ διαλεκτὴ (πολιτικὴ, κοινωνικὴ, φιλολογικὴ κτλ. Ἀποκοῦμε μόνο πῶς ὁ φίλος Καμπάνης ἀφισε ἕναν κάπιο Μ. Σκαϊόλα νὰ γράφει τόσο ἀνόημα καὶ ἄγρηπα γὰ τοὺς «Βωρεῖς» τοῦ Παλαμά. Ἐλπίζουμε τέτια χοντρὰ λάθη νὰ μὴ ξαναφανοῦνε στὰ «Ἑλληνικὰ χρονικά» καὶ μόνο μιλιά τὴν ἐπιφύλαξη τοῦ ἐρχόμεστου μαζοροῦθιμα.

— Ὑστερ' ἀπο δεκαπέντε μῆρες βγαίνει ὁ «Θεατρικὸς κόσμος», ἐφημερίδα θεατρικὴ ποὺ θὰ βγαίνει κάθε Σαβῆνο ἀπὸ τὸ φίλο μας Μιχ. Ροῦδά. Θὰν τὴ δοῦμε καὶ θὰ σὰς ποῦμε.

— Ὑστερ' ἀπὸ τις δυὸ καινούριες μῆς δηγηματογράφισες, τὴν κ. Γουλία Περούκη μὲ τὸ δικατὸ καὶ πρωτότατο ταλέντο της, καὶ τὴν δα Μή σα Περωτὴ μὲ τὴ χειρομένη της ἀφήγησι, νά, καὶ τρεῖτη σήμερα, ἡ δα Σέλια Παπασαυροῖδη, μὲ τὸ δῆγημά της «Στὸ Σανατόριο». Ἐρχεται ἄξια νὰ μπεῖ πλάι σ' αὐτές, ὅσοι παρακολοῦθοῦν μὲ ἀγάπη τὰ νεοελληνικὰ γράμματα θὰν τὸ χοροῦνε αὐτὸ τὸ φαινόμενο.

— Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δημοσιεύουμε τὴ «Νανότα», ἀνέκδοτο δῆγημα τοῦ συ εγγάτη μα, Γρ. Ζενόπουλου.

— Ὁ Κ. Καρθαῖος μᾶς ἔδωσε μιά σειρά καινούρια τραγούδια του ποὺ θὰν τὰ δημοσιεύουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο: καὶ γιὰ τὸ παραπάνω φύλλο ἔχουμε ἄλλη σειρά καινούρια τραγούδια τοῦ ποιητῆ Λέοντα Κουκούλα.

— Οἱ «Δρασοσταλίδες» τοῦ Πάνου Ταγκατοῦλου εἶναι ἀπὸ τὸ βιβλίον, ποὺ μὲ τὸν ἴδιον τίτλον, θὰ ἐδοθεῖ τέλη τὸ Μιχ, μὲ τέσσερα τυπογραφικὰ φύλλα καὶ μὲ πρόλογο τοῦ Κωστῆ Παλαμά.

Ἡ μουσικὴ ἐπεριδα, ποὺ δόσανε οἱ Ἕλληνες μουσουργοὶ στὸ Δημοτικὸ θέατρο τὴν περασμένη βδομάδα, ἔγινε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ δοῦσται καὶ πάλι ὁ Καλεμοῖρης: μὲ τὸ «Μαρμαρωμένο Βασιλιά» του, τὸ ἐπιτάσιο καὶ σύνθεσε πάνω στοὺς βραβεμένους στίχους τῆς δας Ἐλένης Κ. Νεγγετόγη. Οἱ ἄλλοι μουσουργοὶ ποὺ συνθέσανε ἄλλα

βραβεμένα στρατιωτικά τραγο δια κάμανε ο,τι μπορέσανε. Μά ο Καλομοίρης μας κυριολεκτικά θαματούργησε. Τό θέατρο σείστηκε από τὰ Ζήτω κι από τὰ χεσοκοσμήματα κι ο έλληνικώτατος δημοσιογράφος του «Πρωτομάστορα» πρόσπεσε ένα ακόμα δάφνινο κλαδί στο στεφάνι του.

— Ένα κριτικό σημείωμα για τή «Σαλώμη» του Ψυχάρη μās στάλθηκε άργά κ' έτσι έμεινε για τó ερχόμενο φύλλο.

— Με πολλήν επιτυχία παίχτηκε τήν Τρίτη βράδι στο «Θέατρο Κιβέλης» ή «Ανατολή» του κ. Μ. Κουρτζή. Τό δράμα καταχεροκορηθήκε από τó διαλεχτό κόσμο πουχε γιομίσει τó θέατρο.

— Ο «Νουμάς» σήμερα τυπώνεται οε κατώτερο χαρτί γιατί τó χαρτί που τυπωνότανε ξφτασε μεσοούρανα με τὰ καθημερινά ανεβάσματα τής τιμής, μά και τέλειωσε κιόλας και περιμένουν οι χαρτοπώλες καινούργια παραγγελία. Άναγκαστικά λοιπό δυό τρία φύλλα ακόμα θά τυπωθούνε στο σημερινό χαρτί.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Ν. Στ. Μόνο δυό σειρές άπ' τήν πρώτη χρονιά του Νουμά (1903) έχουμε μά κι αυτές λειψές. Λείπουν οι αριθμοί 11, 24, 34, 46, 51, 52, 54, 59, 59, 59, 66 και 72. Άν τή θέλεις, γράψε μας νά σου τή στείλουμε. Η κάθε σειρά δρ. 25.—κ. Πρωτέα. Παρακαλοΰμε νά περάσεις από τó γραφείο.—κ. Κορνήλιος Γράκχο. Κέρκυρα. Καθώς θά είδες στο περασμένο φύλλο, τó διπλωματικό αυτό έπεισόδιο Ποριώτη-Ξενόπουλου έληξε πιά, ωστε καμιά ανάγκη δέν είναι νά δημοσιευτεί και τó γράμμα σου.—κ. Π. Τρ. Άπό τή σημείωση του «Νουμά» που

μπήκε προχτές κάτω από τήν «Ξενοκουλιάδα» του Ποριώτη ένα μόνο βγαίνει: Πώς δ' εκδότης του «Νουμά» είναι ψυχαριστής; Ίσαμε τó κόκκαλο και για νά ναι ψυχαριστής σημαίνει πως παραδέχεται πέρα πέρα, δίχως τήν παραμικρότερη επιφύλαξη, τó σύστημα του Ψυχάρη, κ' έτσι έχει κάθε δικαίωμα νά μη συγκινείται με τόν αντιψυχαρισμό του Ξενόπουλου. Σώνει κι αυτό ή πρέπει ή δήλωσι νά γίνει μπροστά σέ συβολαιογράφο;—κ. Ρ. Γρ. Ο ποιητής Όχτάβιος Φιλήντας δέν έχει καμιά σέση με τó γραμματικό Φιλήντα. Άπλή συνωνυμία μονάχα—κ. Ντ. Άπρίλη. Λά, άμε τή συγγραφή. Τά ποιήματα θά δημοσιευτούν.—κ. ΜΜ. Τό βιβλίο τόχουμε. Πέρασε νά τó ζητήσεις από τó βιβλιοπωλείο ή, ά θέλεις νά σου τó στείλουμε σπίτι, γράψε μας και σου τó στέλνουμε.

ΛΑ-Ι-ΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

Δόνησον 35 1)2 ο)ο

Τιμή έκδόσεως:

ΡΟΥΒΑΙΑ 95 δι' όνομ. κεφάλ. ΡΟΥΒΑΙΩΝ 100

Έξοφλητέον εντός 10 έτών,

άπηλλαγμένον παντός φόρου.

Σημερινή τιμή Ρουβλίου κάτω των Δρ. 1.70

Τιμή εις όμκλής περιστάσεις > 2.68

Έγγραφαί παρά τή ΛΑ-Ι-ΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ
Έν ΑΘΗΝΑΙΣ και ΠΕΙΡΑΙΕΙ

και παρά τοις Άνταποκριταίς αυτης έν ταις
Έπαρχίαις

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικός Διευθυντής **ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ**

ΛΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τό μίγα Έλληνικόν ύπερωκεάνειον

“ΙΩΑΝΝΙΝΑ,,

θέλει αναγορήσει έκ Πειραιώς μέσω Καλαμών-Πατρών κατ' εϋθειαν διά νέαν Ύόρκην τήν 18 Άπριλίου

Έπίσης τó ταχύπλον ύπερωκεάνειον

“ΠΑΤΡΙΣ,,

θέλει αναγορήσει έκ Πειραιώς (μέσω Καλαμών-Πατρών) κατ' εϋθειαν διά Νέαν Ύόρκην τήν 22 Άπριλίου.

Δι' επιβύτας, ειδικήτρια και περαιτέρω πληροφορίας άπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Πρακτορείον Έθν. Άτμοπλοίας δόδς Άπελλού 1. Άριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: Γενικόν Πρακτορείον Έθν. Άτμοπλοίας τής Ελλάδος, δόδς Φίλωνος αρ. 44 (όπισθεν Άγίς Τριάδης). Άφ. τηλ. 127.

Οι θέλοντες νά άρπάζωσι τήν ανάγκη νά δηλώσωσι έγκαιρώς εις τὰ Κεντρικά Πρακτορεία τής Έταιρίας και ει τούς κατά τόπους άνεγνωρισμένους αντιπροσώπους.

Ίποστηρίζοντες τὰ Έλληνικά άτμόπλοια, ύποστηρίξτε τήν Σημαίαν σας, μεγαλώνετε τήν Πατρίδα σας.

ΣΤΗΝ ΚΗΦΙΣΣΙΑ

Στην Κηφισσιά μιάν Αύγουστιάτικη βραδιά
Κάτω ἀπὸ μιὰ καλιὰ δεντροστοιχία
γυρνοῦσα δίχως πόνο στήν καρδιά
κι' ἀκόμα δίχως συλλογή καμμία
σάν ἔφτασα μπροστά στήν κατοικία
πού ὁ Χάρος τῆς κρατοῦσε συντροφιά.

Φῶτα, καί παραθύρια ὀρθανοιχτά
λές κ' εἶχανε χοροὺς καί πανηγύρια,
ὅμως φωνὴ δὲν ἀκουγες καμμία
ὁ κῆπος μὲ τὰ λούλουδα τὰ μύρια
σάν ἀπὸ μυστικὰ λιβανιστήρια
σκορποῦσε τὴ βαρειά του εὐωδιά.

Κυράδες ἐκεῖ μέσα τριγυρνοῦσαν,
Φαντάσματα στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
ἄλλες μπροστά στήν πόρτα σπιματοῦσαν
κοιτάζαν καί κουνοῦσαν τὸ κεφάλι
κι' ὄλες εἶταν σάν κἄτι νὰ ρωτοῦσαν.

Ποιός πέθαινε· Δὲν ξέρω. Μὰ βαρειά
Ἔννοιωσα πάλι στήν καρδιά μου, ἡ Λυσυγιά
τὰ δόλομαυρά της μοῦδειξε φτερά...
Περβόλι τῶν νεκρῶν ἡ Κηφισσιά
καί τάφος ἡ καλιὰ δενδροστοιχία!

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—'Αλεξανδρείας

Μόλις ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ναυπηγείων παραληφθὲν θαλαμηγῶν «ΣΥΡΙΑ» ταχύτητος 15 μιλίων, ἀμυθῆτου πολυτελείας καί ἀνέσεως ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (παρὰ τὴν Τροῦμπας) ἑκαστὸν ΣΑΒΒΑΤΟΝ ὥρα 3 μ. μ. κατ' εὐθείαν δι' Ἀλεξανδρείαν.

Γραμμὴ Πειραιῶς-Θεσσαλονίκης-Καβάλλας

Γραμμὴ Πειραιῶς-Κυκλάδων

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικίς καί μηχανάς ἀφάστου ταχύτητος, πολυτελείας καί ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παρὰ τὴν Τροῦμπας)

Ἐκαστὴν ΤΕΤΑΡΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σύρον Ἄνδρον, Κόρθιον καί Τήνον.

Ἐκαστὴν ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ, ὥραν 8ην μ. μ. κατ' εὐθείαν διὰ Θεσσαλονίκην—Καβάλλαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καί εἰς τὰ πρακτορεῖα ταξιδίων κ. κ. Θωμᾶ Κοῦκ καί Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γιολίμαν καί Σ. Σωτηρίου (Πλατεία Συντάγματος) καί Ἰωάν Ρέντα (παρὰ τὸν ἠλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμονοίας).

Ἐν Πειραιῶι. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ὄπισθεν ἁγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβιάγον ὁδὸς Ἀντωνιάδου.

(*Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

—Φῶτος Γιοφύλλης: ΣΥΝΘΕΜΑΤΑ.—'Αθήνα 1916.
—'Αλλὰ πλασμένα μὲ τὴ ζωγραφικὴ καὶ ἄλλα ὑφασμένα μὲ τὴ σκέψη, μερικὰ μὲ μιάν ἀπλότητα πού σὲ σταματᾷ καὶ πολλὰ μὲ προσπάθεια ὑψομοῦ σὲ σφαίρες τέχνης πνευματικώτερης, τὰ νεοεπιγεμένα ποιήματα τοῦ Φώτου Γιοφύλλης, ἐρχονται νὰ φέρουν ἓνα τόνο ἰδιαίτερο στὴ συμφωνία τῶν ποιητῶν τῆς νέας μας γενεᾶς. Μέσα στὴν ἀξιοκαταρήρητη καὶ καθάρια λιτότητα τῆς ἀθηναϊκῆς λογοτεχνίας, αὐτὰ σὰ νὰ ξεχωρίζουνε σφραγισμένα μὲ ἕβρος πλοιοπόλοιο καὶ ἰδιωματικὸ, στὴ μορφὴ καὶ στὴ γλώσσα, κἄτι κοντινότερο στὰ γνωρίσματα τῆς δοξασμένης Ἑφτανησιώτικης παράδοσης. Ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς τους γεννημένος στὰ Ἐφτάνησα, μ' ἀναθερμίνους σὲ χόματ' ἄλλα, δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ τὴ δυνατὴ ἐπίδραση τῆς τέτοις παράδοσης, στὴν τεχνουργία του, στὸ μεταχείρισμα τοῦ ποιητικοῦ του λόγου καὶ στὸ φανέρωμα τῆς λυρικῆς του διάθεσης. Ὅμως ἡ τέχνη του ἀνεβοκατεβαίνει ὅλα τὰ σκαλοπάτια μιᾶς ποιητικῆς δυνάμης κι' ἀδυναμίας, συνταξιοδομένης ἐδῶ μὲ μιὰ πρωτοτυπία στὴν ἀνεύληψη, καὶ κεῖ μὲ μιὰ περίεργη γραμμὴ, πού τραβᾷ τὸ μάτι σὲ κόσμοις πού ὑποψιάζεται τὴν ὀρασιότητα καὶ ἁρμονία τους, μὰ δὲν μπορεῖ καθολικὰ νὰ τοὺς νοιώσῃς ἀπὸ τὸ ζωγράφισμα τοῦ ποιητῆ. Βέβαια, πάντα κάτω ἀπὸ τοὺς στίχους τρέμ' ἡ ζωὴ πού αἰσθάνθηκε ὁ καλλιτέχνης καὶ κάθε εἰκόνα καὶ καθ' ἐντύπωση γίνεται ομπιαθῆτικὴ σάν μπορέσῃς νὰ τὴν ἰδῆς λιγαρισμένη σὺν βαθύ της φόντο, τὸ ἄξιο καὶ τὸ μουσικὸ. Καὶ πολλὲς φορὲς ἐκεῖ πού περνᾷς ἀπρόσχετος, σκοτάζοντας ἄξαφνα καὶ οκθόβουτα, θὰ βρεθῆς μπροστὰ σὲ ἄνθια μιᾶς δροσολογημένης ποιητικῆς στιγμῆς, σάν καὶ τοῦτο:

Ὅλες οἱ μυροιδιὲς μὲ περιζῶνουνε
ἀπὸ λεβάντα, ἀγριμίτση καὶ σκίνο,
τὰ κυπρίσια γύρου μὲ κυκλώνουνε
κι ὅλα μοῦ λένε τὸ τραγοῦδι ἐκεῖνο,
ἐκεῖνο τὸ τραγοῦδι πού ξετλῶνεται
ἀτέλειωτο ἀνάμεσα στὰ χόρτα
καὶ πού μὲ τὴν τραγοῦδου φύση ἐνώνειται
καὶ ξεψηχᾷ χτυπώντας μου τὴν πόρτα.

Μ' ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἡ «Ἰδὴ στὸ Μαγισζώκη», πού εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα ποιητικὰ καὶ δυνατὰ τοῦ βιβλίου, στέκεται ἀψηλότερα, ἔτσι καθὼς ἀνοίγεται ἰσορροπημένον τραγοῦδι στὴ φαντασία καὶ στὴν ἐκφραση. Τὰ «Γιαννιώτικα» κἄτι μ' ἓνα φῶς ἀνατολικὸ περὶχυμένα, χαρακτηρίζουν καὶ τὸ δρόμο πού μπορεῖ νὰ τραβήξῃ ἀργότερα ἡ μοῦσα τοῦ νέου ποιητῆ. Νὰ πατήσῃ στερεώτερα στὸν ἐξωτερικὸ τὸν κόσμον, γὰ νὰ ἐμφράτῃ πλουσιώτερα τὸν ἐσωτερικόν.

P. Γκ.

— Τοῦ Ἀλδῶνς Κάρε, τὸ «Ἐπὶ τὰς φιλόρα», ἄλλο διαμάντι τῆς σχολῆς τῶν ρομαντικῶν, βγήκε στὴ σειρά τῆς Ἀγκύρας. Τετρακόσιες σελίδες, μ' ὅλα τὰ τραγοῦδια ποῦλε τὸ γαλλικὸ κεχμενον, ἀποδομένα κι' αὐτὰ κι' ὅλη ἡ πρόξα τοῦ βιβλίου ἀπὸ τὸν ποιητὴ κ. Πολέμη. Τυπογραφικὴ ἐργασία καὶ δέσιμο πρώτης γραμμῆς. Πουλιέται δρ. 3 50.

— Τοῦ Ηρεθῶ οἱ «Νέες γυναῖκες; ἐπιστολές», ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τῆς πρώτης σειρᾶς, πού διαβάσθηκε μὲ τόσον ἐνδιαφέρον, βγήκαν στὴ σειρά τῆς λογοτεχνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀγκύρας. Μεταφραστὴς ὁ Τσοκόπουλος.